T.C
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DEVLET VE ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN SERBEST ZAMAN DOYUMU VE REKREATİF ETKİNLİKLERE KATILIM ENGELLERİNİN İNCELENMESİ

EYÜP BUĞRA GÜVENDİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

REKREASYON ANABİLİM DALI

Doç.Dr.Mehmet ALTIN

KONYA- 2023

ÖNSÖZ

Devlet ve özel öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin birçok farklı problemle başa çıkmak zorunda olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin alanlarındaki gelişmeleri takip etmelerinin yanında rekreatif faaliyetlere katılmalarının kişisel gelişimleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Devlet ve özel öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin serbest zaman doyumu ve rekreatif etkinliklere katılım engellerinin ortaya konularak detaylı olarak ele alınmasının bir gereklilik olduğu açıktır.

Üniversiteye başladığım günden itibaren lisans ve yüksek lisans öğrenim hayatım boyunca her konu da bana yardım eden bilgi, birikim ve desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen gerek akademik anlamda gerekse yaşamımda her zaman yanı başımda olup bana yol gösteren her zaman kendime örnek aldığım kıymetli danışmanım Doc. Dr. Mehmet ALTIN hocama teşekkürü kendime bir borç bilirim.

Bu süreçte hep yanımda olan her konuda bana destek olup aldığım kararlarda beni destekleyip yalnız bırakmayan Merve YALÇIN' a teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde atmış olduğum her adımda yanımda olup destek olan gerek maddi gerekçe manevi anlamda beni hiç yalnız bırakmayan aileme de buradan teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

SİMGELER VE KISALTMALAR iv
ÖZET vii
SUMMARY viii
1. GİRİŞ 1
1.1. Eğitim Kavramı 1
1.2. Öğretmenlik Mesleği 2
1.3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği 3
1.4. Türkiye' de Okulların Gelişimi 3
1.4.1. Özel Okulların Gelişimi 4
1.5. Milli Eğitim Bakanlığı 9
1.6. Zaman Kavramı 10
1.6.1. Serbest Zaman Kavramı 11
1.7. Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımı Etkileyen Faktörler 14
2. GEREÇ VE YÖNTEM 16
2.1. Evren ve Örneklem 16
2.2. Veri Toplama Araçları 16
2.2.1.Rekreatif Faaliyetlere katılım engelleri (RFKEÖ) 16
2.2.2. Serbest Zaman Doyum Ölçeği (SZDÖ) 17
2.3. Verilerin Analizi 17
3. BULGULAR 18
4.TARTIŞMA 25
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 30
6. KAYNAKLAR 32
Ek- A: Anket Formu 35
Ek B: Etik Kurul Kararı 38
8. TURNİTİN RAPORU 39
9. ÖZGEÇMİŞ 43

SİMGELER VE KISALTMALAR

RAKE :Rekreasyon Alanı Kullanımına İlişkin Katılım Engelleri Ölçeği

RATE :Rekreasyon Alanı Tercih Etkenleri Ölçeği

X :Aritmetik ortalama

Ss :Standart Sapma

N :Kişi sayısı

F :f değeri

t :t değeri

p :p değeri (anlamlılık derecesi)

Sd :Serbestlik derecesi

% :Yüzde

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. Öğretmenlerin Cinsiyet Faktörüne Bağlı Değişimi……..18
Grafik 2. Öğretmenlere Ait Medeni Durumlarına Ait Değişimler……...19
Grafik 3. Öğretmenler Okul Türüne Ait Değişimleri……...20
Grafik 4. Öğretmenlerin Günlük Boş Zamanlarına Ait Değişimler……...22
Grafik 5. Öğretmenlerin Branş Faktörüne Ait Değişimleri……..23

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Cinsiyet Faktörüne Bağlı Serbest Zaman Doyum Boyut Değişimleri……...18

Tablo 2. Cinsiyete Faktörüne Bağlı Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel Boyut Değişimleri……...19

Tablo 3. Medeni Durum Faktörüne Bağlı Serbest Zaman Doyum Boyut Değişimi……....20

Tablo 4. Medeni Durum Faktörüne Bağlı Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel Boyut Değişimleri……...20

Tablo 5. Öğretmenlerin Okul Türlerine Bağlı Serbest Zaman Doyum Boyut Değişimleri……...21

Tablo 6. Öğretmenlerin Okul Türüne Bağlı Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel Boyut Değişimleri……...21

Tablo 7. Öğretmenlerin Günlük Boş Zamanlarına Bağlı Serbest Zaman Doyum Boyut Değişimleri……...22

Tablo 8. Öğretmenlerin Günlük Boş Zamanlarına Bağlı Rekreatif Etkinliklere Katılım Engelleri Değişimleri……...22

Tablo 9. Öğretmenlerin Branş Faktörüne Bağlı Serbest Zaman Doyum Boyut Değişimleri……...23

Tablo 10.Öğretmenlerin Branş Faktörüne Bağlı Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel Boyut Değişimleri……24

ÖZET

T.C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Devlet ve Özel Öğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Serbest Zaman Doyumu ve Rekreatif Etkinliklere Katılım Engellerinin İncelenmesi

Eyüp Buğra GÜVENDİ

Rekreasyon Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ / KONYA- 2023

Bu çalışma ile Devlet ve Özel Öğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Serbest Zaman Doyumu ve Rekreatif Etkinliklere Katılım Engellerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın evrenini Devlet ve Özel eğitim kurumlarındaki öğretmenler örneklem grubunu ise Çankırı, Konya ve Ankara'da görev yapan 132 erkek 172 kadın toplam 304 öğretmen oluşturmuştur. Kişisel verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılırken, Rekreatif Faaliyetlere katılım engellerinin belirlenmesinde Alexandris ve Carol (1997) tarafından geliştirilen Karaküçük ve Gürbüz (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan Rekreatif Faaliyetlere Katılım Engelleri Ölçeği, Serbest Zaman Doyum düzeylerinin belirlenmesinde ise Jacob G. Beard ve Mounir G. Ragheb (1980) tarafından geliştirilen Gökçe ve Orhan (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan Serbest Zaman Doyum Ölçeği (SZDÖ) kullanılmıştır. Verilerin tanılayıcı istatistikleri yapılarak varyans ve homojenlikleri test edilmiş, İkili karşılaştırmalarda Independent Samples t test, çoklu karşılaştırmalarda One-Way Anova testi kullanılırken farklılık kaynağının belirlenmesinde ise Tukey HSD testi kullanılmıştır. Bu çalışmada, Serbest zaman doyum ölçeğinin geneli için Cronbach's Alpha değeri .95 olarak, Boş zaman engelleri ölçeği için Cronbach's Alpha değeri .94 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet, medeni durum, okul türü, günlük boş zaman faktörlerine bağlı olarak Boş Zaman Engel ve Serbest Zaman Doyum boyutlarında istatistiki bir değişim gözlenmezken (Tablo 1,2,3,4,5,6,7,8) branş faktörüne bağlı gözlenen değişimlerin istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (tablo 9, 10; $p<0.05$). Devlet ve özel okullarında çalışan öğretmenlerin boş zaman ve serbest zaman doyumlarının mevcut şartlara bağlı olarak değişim göstermediği, mezun olunan alan faktörüne bağlı olarak beden eğitimi ve sınıf öğretmenlerinin diğer alanlara nazaran serbest zaman doyumlarının daha pozitif olduğu, rekreatif engellere katılım engellerinde sınıf öğretmenlerinin diğer branşlara nazaran daha yüksek değere sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler; Serbest zaman, Rekreasyon, Katılım, Öğretmen

SUMMARY

T.C. SELCUK UNIVERSITY INSTITUTE OF HEALTH SCIENCES

Releasing Time Satisfaction and Participation Barriers to Recreational Activities of Teachers Working in State and Private Education Institutions.

Department of Recreation

Eyüp Buğra GÜVENDİ

MASTER'S THESIS / KONYA- 2022

With this study, it is aimed to examine the Leisure Time Satisfaction and Participation Barriers to Recreational Activities of Teachers Working in State and Private Education Institutions. While the universe of the study consisted of teachers in State and Private education institutions, the sample group consisted of 132 male, 172 female, total 304 teachers working in Çankırı, Konya and Ankara. While the personal information form created by the researcher was used to obtain personal data, the scale of barriers to participation in Recreational Activities, developed by Alexandris and Carol (1997) and adapted to Turkish by Karakucuk and Gürbüz (2007), in determining the barriers to participation in Recreational Activities, developed by Beard and Ragheb (1980) and adapted into Turkish by Gökçe and Orhan (2011), the "leisure satisfaction scale (CIS)" was used. The diagnostic data, structure variables and homogeneity of the data were tested, Independen Samples t-test was used in pairwise comparisons, One-Way Anova test was used in multiple comparisons, while Tukey HSD test was used to determine the source of the variable. In this study, Cronbach's Alpha value was determined as .948 for the Leisure Time Satisfaction Scale in general, and .942 for the Leisure Time Barriers Scale. While no statistical change was observed in the Leisure Time Obstacle and Leisure Time Satisfaction dimensions depending on gender, marital status, school type, daily leisure time factors (Table 1,2,3,4,5,6,7,8), the changes observed depending on the branch factor were found to be statistically significant (table 9, 10; $p<0.05$). Leisure and leisure satisfaction of teachers working in public and private schools do not change depending on the current conditions, depending on the graduated field factor, the leisure time satisfaction of physical education and classroom teachers is more positive compared to other fields, and classroom teachers are more likely to participate in recreational barriers than other branches found to be of high value.

Keywords: Leisure Time, Recreation, Participation, Teacher

1. GİRİŞ

Öğretmenlik mesleği ülkemizde ve dünya genelinde öğretmenlik mesleğinin tarihine bakıldığında neredeyse insanlık tarihi başlangıcı ile eşdeğer yıllara kadar inmektedir. Geçmişten günümüze kadar öğretmenlik mesleği hep kutsal sayılmış meslekler arasında olmuştur. Bu yönüyle öğretmenlik mesleği her zaman saygı görmüş ve görmesi gereken meslek grupları arasında yerini alacaktır. Öğretmenlik mesleği geçmişle geleceğin, eskiyle yeninin arasında köprü olmuş gençlerimize ve çocuklarımıza gerek kültür gerek milli değerlerimiz gerek ilmi ihtiyaçlarını en güzel şekilde aktarmayı kendine görev bilmiştir. İster devlet (kamu) kurumlarında ister özel kurumlarda çalışıyor olsunlar öğretmenlerimiz her vakit toplum ve millet için önemli ve saygı duyulması gereken bir yere sahip olmalıdır.

Öğretmenlik mesleğinin tarihi belki de insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Öğretmenler, asırlardır birçok değere temsilcilik etmiş ve her nesilden insanın duygu, düşünce ve değer yargılarını büyük oranda etkilemiştir. Dolayısıyla Boulding'in mevcut neslin karakter oluşumunun, bir önceki neslin çocuklarını yetiştirirken verdiği öğretilerle bağıntılı olduğunu vurgulayan sözleri öğretmenlik mesleğinin ne kadar kutsal olduğunun da bir göstergesi niteliğindedir (Boulding 1968). Öğretmenlik mesleği ister özel okullarda ister devlet okullarında olsun ayrı bir yere ve öneme sahiptir.

1.1. Eğitim Kavramı

İnsanlık tarihine bakıldığımızda ilk zamanlardan günümüze kadar insanoğlu hep eğitimin için var olmuştur. Her zaman birbirinden bir şeyler öğrenip öğretmişlerdir. Bu kapsamda insanoğlunun bilgiye her vakit aç olduğu görülebilir. İnsanlık tarihin ilk gününden son gününe kadar da bitmeyecektir. Bu sebeptendir ki eğitim, eğitimci ve öğrenci kavramları insanlık tarihinin son zamanına kadar varlığını sürdürecek olan kavramlar arasında varlığını sürdürecektir.

İnsanoğlu, yeryüzünde varlığını sürdürdüğü günden beri hem eğitim vermiş hem de eğitim almıştır. İnsan, öncelikle kendi yakın çevresini gözlemleyerek ve onları taklit ederek, deneyimleri sonucunda eğitimini tamamlamıştır (Keskin, 2015). Eğitim belirli amaçlar için, önceden hazırlanmış programlar çerçevesinde gerçekleştirilir. Eğitim sürecinin çeşitli aşamalarda hazırlandığını, uygulandığını, sürekli izlendiğini ve

değerlendirildiğini söylemek mümkündür (MEB 1997). Başka bir ifadeyle; eğitim, sosyal yapının bozulmaması adına hem bireyi hem de toplumu istendik yaşam tarzına ulaştırmayı ve bunun devamı için aktarım sağlamayı amaçlayan bunu da planlı biçimde yapan değişim sürecidir (Yetim 2000).

Bu tanımlardan hareketle; eğitimin belirli zamanı kapsama niteliği, eğitim çalışmalarının dinamik, güçlü, enerjik bir niteliği olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Buna göre, eğitim alanının her basamakta farklı nitelikleri kazanması gerektiği bu niteliklerin de her basamakta değişiklik gösterdiği söylenebilir. Eğitim etkinliklerinin sonucunda bireyde oluşması istenen davranış değişiklikleri ile bunların bazılarının dışarıdan gözlenebilir yapıda olması, gözlenmesi beklenen davranış değişikliğinin oluştuğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, eğitim yoluyla kazanılması istenen edinimleri bireyin, deneyimleyerek kendisinin hayata geçirmesi hedeflenmektedir. Buna göre eğitimin üç ana niteliği olduğu söylenebilir (Erden 2012):

- Eğitim belli bir zaman içerisinde gerçekleşir.
- Eğitim sonunda bireyde kalıcı izli davranış değişiklikleri meydana gelir.
- Davranış değişiklikleri, bireyin deneyimleyerek öz yaşantısı yoluyla oluşur.

1.2. Öğretmenlik Mesleği

Eğitim ve öğretim sürecinin temel yapı taşı olan öğretmenler, nesiller boyu bireyleri bilgilendiren, onları doğruya sevk eden, motivasyonlarını sağlayan, cesaretlendiren ve aynı zamanda bireysel gelişimlerine katkı sağlayan yüce değerlerdir. Öğretmenlerin bu çok yönlü özellikleri eğitim ve öğretimin niteliklerini belirlemektedir (MEB 2007). TDK'da öğretmen, eğitim kurumlarında insanların istendik öğrenme hayatı elde etmelerine önderlik eden ve yönlendirmekle yükümlü kişi olarak tanımlanmaktadır (Oğuzkan 1981).

Öğretmen, farklı sosyoekonomik, kültürel ve dilsel farklılığı olan gruplardan oluşan, farklı bilişsel yeteneklere sahip öğrencilerin her birine eşit mesafede bulunan zor bir mesleği icra etmektedir. Öğretmenlik, var oluşundan bu yana kültür, bilim ve akademik alanda nesiller

boyunca bilgi aktarımında bulunan ve öğrenmeye istekli bireyler arasında bir köprü konumundadır (MEB 2007). Modern toplumların gelişmişlik seviyesi, öğretmenlerinin yetişmişlik düzeyi ile orantılıdır (Tekışık 1998). Dolayısıyla öğretmenlerimizin mesleki açıdan iyi bir alan ve öğretmenlik meslek bilgisine, beraberinde genel kültür bilgisine sahip olmaları gerekmektedir (Nakiboğlu ve Karakoç 2005).

1.3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Beden eğitimi ve spor öğretmeni, üniversitelerin spor bilimleri fakültelerinde bulunan beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünden mezun veya aynı fakültelerin diğer bölümlerinden mezun olmuş ve formasyon eğitimi almış bireyler olarak tanımlanmıştır (Karaküçük 1991). Başka bir bilim adamı ise öğretmenliğin kutsal bir meslek olduğunu bilen, Türk Milli Eğitim sistemine, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, siyasetten uzak, insan haklarına saygılı, çevre bilinci oluşmuş, kurallara bağlı, adalet duygusu gelişmiş, gerici düşüncelerden uzak, bağımsız düşünebilen ve karar alabilen bireyler olarak tanımlamaktadır (Tamer ve Pulur 2001).

Her öğretmen gibi beden eğitimi öğretmenlerinin de kişisel ve mesleki olarak görev ve sorumlulukları vardır. Kişilerin fiziksel gelişimleri yanında bilişsel gelişimleriyle de ilgili olan spor öğretmenlerimiz aynı zamanda öğrencilerin arkadaşları ve toplumla olan ilişkilerine yön vermede, problemlerle başa çıkabilmede, sosyal ilişkilerini düzenleyebilmelerinde ve yeteneklerini gün yüzüne çıkarabilmede oldukça önemli bir konuma sahiptirler (Gülay 2006).

1.4. Türkiye' de Okulların Gelişimi

Özel okullar masrafları devlet tarafından karşılanmayan eğitim ve öğretim kurumlarıdır. Günümüzde yerli ve yabancı, gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan ve yürütülen pek çok okul bulunmaktadır. Bunlar Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı belli bir ücret karşılığında örgün eğitim ve öğretim vermektedir.

1.4.1. Özel Okulların Gelişimi

Eğitim öğretimin devlet kanalıyla yürütülmeye başlanması 19. Yüzyılın ortalarında olmuştur. Daha öncesinde ise devlet kanalında eğitim öğretimin devlet yöneticilerinin eğitimi ve askeri öğrencilerin eğitimi gibi küçük bir kısmı üstlendiğini geriye kalan halk kesiminin eğitimi ise genellikler özel vakıflar veya tüzel kişilerce üstlenilmiştir. Bu bakımdan özel öğretimin tarihine bakıldığında oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. Özel okulların bu günkü anlamda işleyişini göz önünde bulundurduğumuzda bu işleyişin Tanzimat dönemi ile başladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Özel öğretim geçişte maddi durumu iyi olan ailelerin çocuklarına özel ders aldırmaları ile başladığı söylenebilir. Sözü edilen özel öğretime dini, ekonomik, kültürel vb. birçok etkeni de göz önünde bulundurulmalıdır.

II. Mahmut döneminde verilen ferman ile ilköğretim zorunlu hale getirilmiş. Yasal anlamda bakıldığında ilköğretimin zorunlu hale getirilmesi kamunun eğitimin alanında yapmış olduğu sonuçlardan biridir. Verilmiş olan fermanın İstanbul için verildiği kesin olarak bilinmekle birlikte diğer illere de gönderildiği anlaşılmıştır. Lakin verilen bu ferman İstanbul' da dahi 1939 tarihine kadar tam anlamıyla uygulanmamıştır (Akyüz 2001). Batıda ise bu günkü anlamda devlet ve özel öğretimin gelişimi Sanayileşmeyle birlikte burjuva kısmının büyümesine neden olmuş ve özel öğretimin önemli bir etkisinin olduğu görülmüştür (Tan 1987).

Türkiye' de batılı anlamda özel okulların gelişimi, batılılaşma hareketlerinin başlangıcı olarak sayılan Tanzimat Fermanı ile yaygınlaşmış olup, Türk eğitim anlayışının bu günkü halini almasının temellerini oluşturmuştur.

19. Yüzyılın ortalarına gelindiğinde eğitim-öğretimin öneminin anlaşılmasıyla birlikte özelde her topluluk, vakıf veya cemaatler kendilerine ait okullar veya eğitim kurumlarını kurmaya başlamışlardır. Eğitim serbestliği kapsamında özel okul açma iznini ilk alan Rumlar ve Ermeniler sonrasında da Yahudiler olmuştur (Vahapoğlu 1990). Eğitim sisteminde 1856 yılında yapılan Islahat Fermanı, Türk eğitim sisteminin ilk anayasası olarak görülen 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ve ilk Türk Anayasası kabul edilen 1876 Kanın-ı Esasi eğitim ve öğretimin serbesiyet kazanmasıyla eğitim de devletin yönetim, gözetim ve denetimini temel almıştır.

Türk eğitim sisteminin tarihine bakıldığında özel okulların gelişimine bakarken Osmanlı eğitim sistemi ile birlikte ele almamız gerekmektedir. Osmanlı İmparatorluğunda Tanzimat fermanı ile birlikte eğitim sisteminde yapısal olarak farklı yönlerde okullara ayrılmıştır. Bu dönemde öncesinde askeri okullar ile başlayan eğitim sisteminin üstünde geliştirmeler ve iyileştirmeler yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Yapılan yenilikler kapsamında batılı tarzda yeni okullar açılırken geleneksel eski eğitim sistemine de dokunulmamıştır. Tanzimat sonrasında Osmanlı eğitim sistemine baktığımızda eski ve yeni eğitim sistemi bir arada yürütülmeye çalışılmıştır. Tanzimat sonrasında Osmanlı İmparatorluğunda üç ayrı eğitim sistemi bulunmaktaydı;

a) Gelenekçi okullar (medrese, mektep vb.),

b) Yenileşme döneminde açılan ve devlete bağlı okullar (rüştiyeler, idadiler ve askeri okullar gibi).

c) Müslüman olmayan cemaat teşkilatları ile yabancı misyon ve yabancı hükümetlere bağlı okullar.

Avrupai bir misyona sahip bu özel okullar, öğrenim görenlerin akademik gelişimleri yanında onların bilgi ve yeteneklerinin geliştirmekte ve devlet aleyhine faaliyet göstererek, devletin birliğini bütünlüğünü ve bağımsızlığını bozma yönünde de propaganda ve söylemlerde bulunmuşlardır (Vahapoğlu 1990).

Yabancı kaynaklı açılan özel okulların faaliyetlerini engellemek için devlet kanalından pek etkili olmasa da çalışmalar olmuştur. Devlet okullarının yaygınlaştırılması ve tanzimat ferması sonrasında Türklerin açmış olduğu özel okullar yapılanlara örnek olarak gösterilebilir.

Tanzimat fermanıyla birlikte "Eğitimde Osmanlıcılık" politikası hareketiyle 1868' de Galatasaray Sultanisi açılmıştır. Açılan bu okul Türklerin açtığı ilk özel okul olma özelliğini taşır. Galatasaray Sultanisi' nin özerk kişilerce açıldığını söylemek güçtür çünkü ''Osmanlılık'' fikrini uygulama maksadıyla devlet desteği ile açılmıştır. Açılmış olan okulun amacı ''Osmanlılık'' düşüncesine uygun olarak din, dil, ırk vb. gözetmeden farklı özelliklere sahip çocuklara eğitim vermektir (Ergin, 1977). Galatasaray Sultanisi açılış şekli sebebiyle ilk zamanlarında farklı dinler mensup toplumlar tarafından pek rağbet görmemiştir.

Özerk olarak Türk ileri gelenler önderliğinde açılan ilk özel okul 15/01/1884 yılında İstanbul' da açılmış olan Rüştiye düzeyindeki "Şemsülmaarif" tir (Akyüz 2001).

Türk girişimcilerin açmış olduğu özel okullara bakıldığında Selanik başta olmak üzere bazı Rumeli kentlerinde İstanbul' dan önce açılmış olduğunu görmekteyiz. 1903 yılında İstanbul'a bakıldığında Türklerin açmış oluğu 28 özel okul ve bu okullarda öğrenim görmüş olan 4500 kadar öğrenci olmuştur. Lakin Türkiye' de bu günkü anlamda özeller okulların öncülüğünü yabancı özel okullar yapmıştır. Açılmış olan bu okular devlet politikasının tersine devletin bütünlüğünü ve birliğini bozacak türde faaliyet göstermişlerdir. Devletin he ne kadar bu faaliyetlere karşıt olarak çalışmalar olsa da pek başarılı olmamıştır. Yapılan çalışmaların başarıya ulamama sebeplerine bakacak olursak, devletin ekonomik anlamda güçlü olmayışı, halkın talep ettiğin eğitim ihtiyacını karşılayamaması gibi sebepler örnek olarak gösterile bilir. Devlet maruz kaldığı kapitülasyonlar nedeniyle yabacı ve azınlıklara vermiş olduğu haklar sebebiyle vermiş oldukları eğitim-öğretim hürriyetini gözetim ve denetim altında tutamamıştır.

1.4.1.1. Cumhuriyetten Sonra Özel Okullar

Osmanlı İmparatorluğunu yıkılmasının ardından Kurtuluş savaşı sürecinde yabancılara ait özel okulların olumsuz faaliyetleri devam etmiş ve halk tarafından büyük tepki görmüştür. Yabancılara ait özel okulların yapmış oldukları eylemler nedeniyle sık sık kapatılmaya çalışılmıştır.

Lozan görüşmelerinde sorun yaşanan konulardan biri de yabancı ve azınlıkların açmış oldukları özel okullar konusu olmuştur. Daha önce alınan önlemelerden ders alarak hataya düşmemeye çalışılmıştır. Lozan antlaşmasında yabancı ve azınlıkların eğitim konuları da ''Azınlıkların korunması'' başlığı altında düşünülmüş olup yapılmış olan antlaşmaya göre devletin denetimi ve gözetimi altına alınmış ve belli başlı sınırlılıklar getirilmiştir.

Atatürk'e göre cumhuriyetten önce uygulanmaya çalışılan eğitim sisteminde belirsizlikler vardır. Verilen eğitimde amaç birliği görülmemektedir. Yabancılar ve azınlıklar tarafından açılan okullarda daha belirgin bir şekilde görülmekte olduğumuz eğitim sistemi yabancı kaynakları etkisi altında kalmıştır. Türk eğitim sisteminde yabancı kaynakların etkisinden kurtarmak için Cumhuriyetin başlarından başlayarak çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Cumhuriyetin ilanından itibaren Atatürk' ün önderliği ve

direktifleriyle yapılan düzenlemelerin en önemlilerinden biri de 3.03.1924'te Tevhid-i Tedrisat kanunudur. Bu kanun ile birlikte gerek devlet okulları gerekse özel okulların hepsi Maarif Vekâletine bağlanmıştır. Maarif Vekâleti ile ülkedeki eğitim birliğini sağlayıp öğrencilerin, milletin düşünce ve hissi itibarıyla birliğinin sağlanmasıdır (Ünder 1999).

Genelgelerde Türk devletinin bütünlüğünü yıkıcı, bozucu, Türklerin tarihi'ni küçümseyen ve yabancı devletlerin propagandasını yapar nitelikte faaliyetlerin tümü engellenmiş olup, okullarda Türkçe, coğrafya ve tarih derslerine Türk öğretmenlerin girmesi söylenmiştir (Özbek 2000). Eğitim Birliği ilkesi doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti kendine değişmez bir ilke edinmiştir. Kanun haline gelmiş bu ilke ile yıllarca özel okullar konusuna hassasiyet göstermiş ve bu hassasiyetini korumuştur. Cumhuriyet öncesinde açılmış özel okulları kontrol altına alırken yenilerinin açılmasına engel olmuştur.

Cumhuriyet döneminde devlet özel okul açmak isteyen girişimcilerin de desteğini almak amaçlı hükümet ve tüzel kişilerin ortak çalışması ile 31.01.1928 tarihinde Türk Eğitim Derneğine önderlik edilmiştir. Aynı zamanda TED kurumlarında öğrencilere hem barınma imkanı sağlamış hem de çeşitli ihtiyaçlarını karşılayarak öğrenimlere destek olmuşlardır (TED Tarihçesi, 2003).

1961 anayasanın yürürlüğe girmesi ile özel okullar meselesinde yeni çalışmalar olmaya başlamış olup yeni anayasanın 21. maddesinde, herek devlet okullar gerek özel okulların devlet denetimi altında olduğu kabul edilmiş ve okul açılmasın izin verilmiştir. Açılacak olan özel okulların devlet okulları ile istenen seviye de eğitim vermeleri yeni yeniden düzenlenen kanunda yer almıştır.

Düzenlenen yeni anayasada özel okullarla ilgili düzenlenmesi istenilen yeni yasalar hazırlanmadan 1962'de ilk özel yükseköğretim kurumu faaliyete geçmiştir. 1969 yılında ise sayıları 44'e ulaşmıştır (Dikmen 1971). Düzenlenen anayasada özel okullara tanınan haklara incelendiğinde ilk olarak özel yüksekokullar uygulamaya geçmiştir ve bunun sebepleri ve sonuçları gariptir. Verilen haklarla ilk özel yüksekokullar açılmıştır ancak açılan okulların üniversite olarak sayılıp sayılmayacağı tartışma konusu olmuştur. Nedenine bakıldığında düzenlenen anayasa da yüksekokulların sadece devlet eliyle açılacağı hükmü işlenmiş idi. Okulların meşru olup olmamasının dışında siyasi, ahlaki ve fırsat eşitliği konuları da tartışılan konuların arasında yer alıyordu (Dikmen 1971). 1971

yılına gelindiğinde Anayasa mahkemelerince verilen karar ile özel yüksek okullar kapatılmıştır.

1980' li yıllarda hareketlenme yaşayan özel okullar meselesi 1982 anayasanın 27. ve 42. Madde hükümleri çerçevesinde 625 sayılı özel öğretim kurumları kanununda, serbest bırakılmıştır. 1961 anayasasında üniversiteler tamamen devlete aitken 1982 anayasasında üniversitelerin devlet tarafından kurulmaları ile birlikte '' bazı vakıflarında açmalarına izin verilmiştir (Hatipoğlu 2000).

Özel okullar meselesi, cumhuriyetten önce ve sonrasında da tartışmalı konulardan biri olmuştur. Her ne kadar tartışmalı konuların içinde yer alsa da geçmişten günümüze eğitim sistemimiz içinde yer almış olgulardan biri olmuştur. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de aileler çocuklarını özel okullara göndermeyi tercih etmişlerdir. Ailelerin özel okulları tercih etme sebeplerini araştıran bir araştırmanın sonuçlarında, en tutulan ve beğenilen 10 okulun 7' sinde 116 öğrenci ile bir değerlendirme yapılmış ve 8 okulun sportif ve sosyal tesislere sahip olduğu, 9' unun üniversite sonuçlarına göre en iyi dereceye sahip olduğu ve 7'sinin de özel laboratuvarlarının bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Yapılan araştırmaya bakıldığında farklı açılardan en iyi on okulun sekizi özel okullardan oluşmaktadır (Erdoğan 2002).

1.4.1.2.Devlet Okullarını Gelişimi

Osmanlı'dan gelen eğitim sistemi, Cumhuriyetin ilanından sonra düzenlenme yoluna girmiş, yeni devlet ve milletin ilke ve değerleri ile karşı karşıya gelmiştir. Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda medreselerin cazibesi kaybolmuş ancak eğitim sistemi içinde mektep ve medrese arasındaki ikilik devam etmiştir. Bu durum kökten düzenleme ihtiyacı duyulan eğitimin işleve geçmesinde en büyük sorun olarak karşılanmaktadır. Dolayısıyla bu karmaşayı sonlandırmak ve modern eğitim anlayışının dinamizmini eğitim ve öğretim süreci içerisine oturtmaya dair atılacak adım, halifeliğin kaldırılması ile ilgili kanunun mecliste kabul edildiği sıralarda atılmıştır. Halifeliğin kaldırmasıyla bilirlikte eğitimde birliği sağlayacak olan Tevhidi Tedrisat Kanunu da bu dönemde kabul görmüştür. Bu kanun ülke çapındaki bütün eğitim kurumları; mahalle mektepleri, medreseler, idadiler, sultaniler, yabancı dilde eğitim veren okullar Maarif Vekâleti adında milli eğitim bakanlığına geçirilmiştir. Yabancı okullar, azınlık okulları, medreseler ve Batı tarzında kurulan okulların kurulmasıyla birlikte çelişkili ve karmaşık bir düzen sunan eğitim meselesi yürürlüğe giren kanunla büyük ölçüde çözüm bulmuştur. Tevhidi-i Tedrisat

Kanunuyla gerek devlet gerek özel okullarda "ilköğrenimin bütün Türkler için mecburi kılınması ve bu öğrenimin devlet eliyle parasız yapılması hükmü eğitim politikasında köklü bir yenilenmeyi de ortaya çıkarmıştır (Gülerman 1987). Bununla birlikte kanunda medreselerin kapatılmasıyla ilgili kesin belgeler olmamakla birlikte medreselerin görevini üstlenecek "Yüksek Diyanet Uzmanlarının yetiştirilebilmesi adına İlahiyat Fakülteleri ve İmam Hatip Okulları'nın açılması ile birlikte mevcut medreselerin kapatılması kararının da alındığının da göstergesidir (Başgöz ve Wilson 1968).

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile çıkarılmış olan Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun ile yeni kurulmuş devletin izni olmaksızın yabancılar veya Türkler tarafından hiçbir okul açılamaz kararı çıkmıştır (Aysal 2011).

Türkiye'de laikliğin ilk uygulaması başlığı altında, eğitim kapsamında Tevhid-i Tedrisat Kanununun kabulünden önce yabancılar tarafından açılan özel okulların her birinde eğitim laikleştirilme başlığı adı altında okullarda empoze edilen farklı dinlerin her türlü dini imgelerin ortadan kaldırılmasına ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı (Maârif Vekâleti) bünyesinde bir genelge yayınlanmıştır (Âdem 2008). Yayınlanan genelge ile yabancı okullarda okuyan Türk öğrencilerin farklı dinlerin etkisi atında kalmasının önüne geçmeyi amaçlamışlardır. Tevhidi-i Tedrisat Kanunu kapsamında medreselerin tam anlamıyla kapatılmasıyla birlikte ülke içindeki özel ve devlete bağlı tüm okulların Eğitim Bakanlığına bağlanıp bakanlık nezdinde denetim altında tutulması amacı ile bir araya getirilmiştir (Özdalga 2007).

Birinci Heyet-i İlmiye toplantısında ele alınanlar arasında ulusal eğitimin önemi hükümet programında yer almıştır. Maarif Vekili Vasıf Bey'in önderliğinde gerçekleştirilen İkinci Heyet-i İlmiye toplantısında zamanın eğitimcileri yer almış, yeni kurulan eğitim düzeninde eğitim süreleri yeniden düzenlenmiş olup. Altı yıl verilen ilköğretimin süresi beş yıla indirilmiş, yedi yıl olan ortaöğretim kademesi üç yıla ve yeni düzenleme ile liselerde eğitimin altı yıl olmasına ayrıca öğretmen okullarında eğitim süresinin beş yıl olmasına karar verilmiştir (Güler 2006).

1.5. Milli Eğitim Bakanlığı

Eğitim ve öğretimin devlet tarafından idare edilmesi fikri ilk olarak II. Mahmut zamanında ortaya konulmuş olup daha öncesinde çeşitli vakıflar tarafından yürütülmüştür.

II. Mahmut döneminde 17.03.1857'de ''Marif-i Umumiye Nezareti'' yönetimine bırakılmıştır. Böylece eğitim-öğretimden yükümlü bakan atanmış olup meclis-i vükela içinde yer almıştır. Nezaretin oluşmasıyla okullar bölümlere ayrılmıştır. Bunlar subyan, rüştiye ve mekatib-i fünün-i mütevvia olmak üzere üç parça halinde oluşmuştur.

Kurulmuş olan eğitim sisteminin ilk yasal düzenlemesi 1869'da çıkarılmış olan ''Maarif-i Umumiye Nizamnamesidir. 1923 yılında Maarif Nezareti kaldırılmış ve Maarif Vekâleti teşkilatının; İlk Tedrisat Müdürlüğü, Orta Tedrisat Müdürlüğü, Hars (Kültür) Müdürlüğü, Sicil ve İstatistik Müdürlüğüne Müsteşarlık, Yüksek Öğretim Müdürlüğü, Teftiş Heyeti, Telif ve Tercüme Dairesi, Özel Kalem ve Evrak Dairesi olmak üzere çeşitli birimler eklenmiştir. Taşra Teşkilatı ise Maarif Müdürlüğü ve Maarif Memurluğu olarak üzere düzenlenmiştir.

Milli eğitim bakanlığı günümüze kadar çeşitli düzenlemelerle değişiklik geçirmiştir. Son düzenleme ise 14.09.2011 tarihinde 652 sayılı ''Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'' ile olmuştur (https://www.meb.gov.tr; erişim 04-01-2023).

1.6. Zaman Kavramı

Zaman kavramı her birimizin hayatında vazgeçilmez bir yerdedir. İnsanların ellerinde olmayan durdurmaya, birikim yapmaya, tasarruf edemediği güçlerinin yetmediği, atıp giden bir kavramdır.

Evrendeki canlı, cansız bütün varlıkların yaşamının önemli bir parçası olan, birikim yapılamayan, alınıp satılamayan, tüketilebilen, ödünç alınamayan, tekrarlanmayan, varlıkların uzaydaki bulunuşlarına göre ölçülebilen ve farklılıkları olan soyut bir kavramdır (Eren 1993).

Zamanın kelime anlamına bakıldığında, bireylerin kontrollünün dışında sürekli devam etmekte olan, hadiselerin geçmişten günümüze kadar, şu anki zamandan gelecek zamana doğru birbirini takip eden bir olgu olarak adlandırmıştır (Smith 1998).

Zaman, gündelik bir terim olmakla birlikte aynı zamanda kozmik bir terim olmaktadır. Zaman dediğimizde genel bir tanım yapmak imkânsızdır. Zamanın göreceliği

olması nedeniyle, birim zaman evrende bulunan yer ile değişebilen bir kavram olarak tanımlanmıştır (Türkmen 1994).

Zaman; bireylerin hayatında, süre kapsamında uzun ya da kısa olabilen, tekrarı olmayan, başlangıcının ve bitişinin belli olduğu, soyut bir olgudur ve herkes tarafından farklı algılanan ve saat ile ölçülendirilebilen bir birimdir (Hacıoğlu ve ark. 2015). Türk Dil Kurumuna (2022) göre zaman; durdurulamayan, akıp giden, bir oluşun, bir eylemin içinde geçtiği veya geçeceği süre ve bu sürenin bir parçası olduğu bir kavram olarak açıklamaktadır.

1.6.1. Serbest Zaman Kavramı

İnsanların hayatlarında son derece değerli olan serbest zamanlar, gündelik hayatın koşuşturmacasında gereksinim duyulan bir zaman dilimini oluşturmaktadır. Genellikle zaman olgusunun içerisinde kullanılan serbest zaman kavramı, kişinin işten arta kalan zaman dilimi olarak görülmektedir (Karaküçük ve Gürbüz 2007).

Serbest zaman, kişilerin kendileri ve başkaları için yapmak zorunda olduklarından kurtulup kendi istediği etkinlerde bulunacağı, bireyin hür idaresiyle özgür davrandığı kısaca zorunluluklardan kurtulduğu işten arta kalan zamandır (Tezcan 1982).

Kelime anlamına bakıldığında ise serbest zaman,‘’Leisure’’ İngilizce bir kelime olup, Türkçe de serbest, Fransızcada ‘’loisir’’ ve Latincede ‘’licere’’ sözcüklerinden meydana geldiği ve bu sözcüklerin herhangi bir zorlamanın söz konusu olmadığı, özgürce, serbestçe seçmeye ve birbirleriyle ilişki kavramlardan oluşmaktadır (Torkildsen 1990).

Serbest zamanın kavramı tarifi ve anlamı bakımından bakıldığında, cinsiyeti, yaşı, ırkı, çevresi, serbest zaman etkinliklerine ayırdığı zamanı, mevkisi, toplumun geleneksel yapısı, bulunduğu toplumun örf ve adetleri, maddi düzeyi, eğitim düzeyi ve aile yapısı gibi bir çok durumdan etkilenmekte ve serbest zaman etkinliklerinin tercihi de bu öğelere göre şekillenmektedir (Gürbüz ve Henderson 2011).

Her bir birey serbest zamanı olumlu ya da olumsuz yönde kullanabilme konusunda özgürdürler. Bireylerin serbest zamandaki yönelimlerindeki özgürlük durumu üzerinde bireylerin ahlaki yanının, değer yargılarının, çevresinin ve arkadaş gruplarının her birini

etkilidir. Bunlarda kişinin serbest zamanını etkileyen faktörlerdir. Bununla ilgili Ağaoğlu (2009) Serbest zamanı; kendisini iyi şekilde ifade edebilen, düşünebilen, sevgi, saygı gösterebilen, belirli bir hedefi olan ve hedefler doğrultusunda ilerleyen erdemli olmayı amaç edinen niteliklerdir. Serbest zaman olumlu veya olumsuz yönde kullanılabilir. Olumlu yönde sportif faaliyetler, sanatsal aktiviteler, okuma etkinlikleri gibi vb. iken olumsuz yönde, sigara kullanımı, alkol kullanımı, tehlikeli motor, araba kullanma gibi faaliyetlerdir.

Serbest zaman deneyimleri kişilerin yaşamında istediği şekilde tercih etme, yaratıcılık, haz ve eğlence imkanları sunan, mutluluk ve memnuniyetini arttıran hususi bir alan olarak tanımlanmaktadır (Sivan ve Ruskin 2000).

Bununla ilgili Tekin (2009) serbest zamanı, insanın özgür olduğu, bağımsız bir şekilde seçim yapabildiği bu seçim doğrultusunda kendisine yarar sağladığı bir zamandır. Yapılması gereken işlerin dışında kalan aynı zamanda para kazanma hevesi gütmemeyi ifade eder.

Bireylerin bütün zorunluluklarının dışında kalan ve kullanım biçiminde diledikleri gibi özgür olduğu, ekonomik kazanç elde etme amacı gütmeden kişisel olarak değişiklik gösteren, kişisel amaç ve yöntemleri içeren etkinliklerdir (Arslan 2013). Charles (1960) ise serbest zaman ile bilgili şöyle demiştir, istediğimizde dinlenmekte veya yapmakta serbest olduğumuz zamanlardır (akt.Gündoğdu 2019).

1.6.1.1. Serbest Zaman Doyumu

Doyum, insanların yaşadıkları olay ya da durumdan elde ettiği mutluluk, haz ve tatmini ile ilişkilendirilen bir olgudur (Veenhoven 1996). Yapılan literatür araştırmasında serbest zaman ve doyumun aralarındaki ilişki sıkça tekrarlanmıştır (Kara ve ark. 2019). Pierce (1980) serbest zaman doyumunu, kişilerin serbest zamanlarda dahil oldukları faaliyetler sonundaki pozitif hislerinin yoğunluğu ile açıklamıştır. Serbest zaman doyumu, deneyimlenmiş aktiviteler sonunda ulaşılan memnuniyet ve tatmin olma derecesidir. Gökçe ve Orhan (2011) ise serbest zaman doyumunu bireylerin katılmış oldukları etkinliklerde ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte pozitif duygularının kazanımı olarak ifade etmiş ve katılımları ile sağladıkları doyumun derecesini ifade etmiştir. Ayyıldız (2015), bireylerin serbest zamanlarında nasıl ve hangi tür etkinliklere yöneldikleri serbest zaman doyumunu doğrudan etkilemektedir. Bu durumda bireyler serbest zamanlarında sağlık yönünden

onlara iyi gelecek veya daha kaliteli zaman geçirecekleri ve geçirdikleri zamandan doyumlarını arttıracak etkinliklere yönelirler. Literatüre bakıldığında serbest zaman doyumu ile ilgili, bireylerin rekreatif etkinliklere katılmasıyla her bir bireyin kişisel tercihleri, kazançlar, hedeflerine ulaşmasıyla bağlantılı olarak katılım sağlanan etkinlik sonrasında kazandıkları olumlu algıları ve hisleri tanımlar. Özetle söylemek gerekirse bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılması ile geçirdiği zamandan memnun olma derecesidir. Hissedilen memnuniyet durumu bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasından kaynaklanır. Beard ve Ragheb(1980) bireylerin birtakım kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasında serbest zaman aktivitelerinin etkisini araştırmak için bir ölçme aracı geliştirmiştir. Sözü geçen ölçüm aracında psikolojik, eğitimsel, sosyal, rahatlama, fizyolojik, estetik olmak üzere altı alt boyut bulunmaktadır (Beard ve Ragheb 1980). Boyutlar aşağıda olduğu gibi tanımlamaktadır:

- ✓ **Psikolojik boyut;** insanların aktiviteler aracılığı ile elde ettikleri tatmini açıklamaktadır. Ölçekte aktivitelerden elde edilen ilgi, kendine güven, başarı hissi, farklı beceri ve yetenek algısı ölçülmektedir.

- ✓ **Eğitimsel boyut;** İnsanların katılım sağladıkları etkinlikler vasıtasıyla kendileri ve çevreleri ile ilgili elde ettikleri bilgileri kapsar. Kişi, bu aktiviteler aracılığıyla kendisine yeni fırsatlar yaratarak, çevresi ve kendisi ile ilgili eğitimsel süreçte elde ettiği doyumu ölçmektedir.

- ✓ **Sosyal boyut;** Bireylerin aktivitelerden elde etikleri kazanımlar neticesinde aldıkları memnuniyeti tanımlar. Kişiler, serbest zaman aktiviteleri aracılığıyla yeni insanlar tanır ve bu sayede farklı iletimlerde bulunurlar.

- ✓ **Rahatlama boyut;** serbest zaman faaliyetleri sayesinde kişiler olumsuz duygulardan uzaklaşır ve kendileri için huzurlu bir ortam sağlayabilirler. Bu aktiviteler aracılığıyla bireylerin stresi azalır. Duyu durumlarında olumlu yansımalar görülürken uyum sürecinde meydana gelen rahatlama boyutunda elde edilen doyumu gözlemlenebilir.

- ✓ **Fizyolojik boyut;** İnsanların dahil oldukları serbest zaman etkenliklerinden elde ettikleri birtakım fizyolojik yararları tanımlamaktadır. Özellikle fiziksel aktivitelerin etkilerinin ölçüldüğü bir boyutu ifade eder.

- ✓ **Estetik boyut;** serbest zaman faaliyetlerinin uygulama alanlarını tanımlamada algılanan doyumu açıklamaktadır. Aktivite alanlarının ferah ve temiz olması, çekici oluşu, estetik açıdan tasarımı ile ilgili soruların yer aldığı bir alt boyuttur.

1.7. Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımı Etkileyen Faktörler

Rekreasyonel faaliyetlere katılımda karşılaşılan engeller, boş zaman içerikli kaynaklarda, insanların rekreatif faaliyetlere katılımında engel teşkil eden veya sınırlılık oluşturan, bireyler tarafından algılanan sebepleri tanımlar (Emir 2012). Serbest zaman engellerine bakıldığında daha çok bireylerin serbest zaman katılımını engelleyen ve bireylerin idraki ile serbest zaman katılımını kısıtlayan veya engel olan etmenler olarak ta adlandırılabilir (Jackson 1997). Başka bir tanımlamada ise Jenkins ve Pigram (2003) bireylerin aktif bir şekilde etkinliklere veya aktivitelere kalımını, bireylerin etkinliklerden keyif almalarını ve faaliyet için sunulan hizmetlerin kullanım kalitesini etkileyen etmenlere şeklinde tanımlamışlardır. Bireylerin serbest zamanlarında katıldıkları etkinliklerde tesisin kalitesi, ulaşım durumu, mekanın erişilebilirliği gibi kavramların bireylerin karşılaşabileceği engeller arasında sayılabilmektedir (Karaküçük ve Gürbüz 2007). İnsanların hayat koşturmalarındaki yoğunluk ve benzer bazı etkenler sebebiyle de rekreatif etkinliklere katılamadığı görülmüştür (Jackson ve ark. 1993). Bireylerin rekreasyonel etkinliklerini etkileyen diğer faktörlere bakıldığında yine bireylerin kendileri tarafından seçilen meslek seçiminin faaliyetlere katılımlarını etkilediği söylenebilir. Bu konuda alan yazına bakıldığında bireylerin maddi anlamda gelirlerinin artması ile rekreatif etkinliklere katılımda da değişim meydana gelir. Bireylerin maddi durumlarındaki yükselme yine onların rekreatif etkinliklere katılımlarını ve zaman ayırmalarını olumlu yönde etkiler, bu durum sadece katılım imkanlarını değil katılacakları etkinliklerin seçimlerinde de farklılıklara sebebiyet verir. Bu kapsamında rekreatif etkinlikleri etkileyen etmenlerin başında meslek ve gelir düzeyi gelmektedir (Kılıç 2021). Günümüzde bozulan toplumsal ve fiziki çevrede şartlar rahatsızlık veren düzeylere gelmiştir. Dolayısıyla huzur ve mutluluk beklentisi içinde olan insanoğlunun boş zaman faaliyetlerine olan gereksinimi de artmıştır. Ancak yapılan araştırmalarda insanların farklı sebeplerden ötürü kendileri için büyük değer taşıyan bu tarz etkinliklere katılmadıkları ya da kısıtlandıkları da ortaya çıkmıştır (Alexandris ve Carroll 1999).

Rekreatif faaliyetlere katılımda engel teşkil eden faktörler dört başlık altında incelenmiştir (Darendelioğlu 2008):

- Mevsimsel engeller,
- Finansal kaynaklar ve rekreasyon alanlarının ulaşılabilir seviyede olmaması,
- Cinsiyet ve sosyal sınırlılıklar ,
- Kaynaklar ve moda.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Çankırı, Ankara, Konya ‘ da şehirlerinde bulunan Devlet ve Özel okullarda görev yapan öğretmenler oluştururken, örneklem grubunu ise; Çankırı, Ankara ve Konya şehirlerinde devlet okullarında görev yapan 201, özel okullarda görev yapan 102 olmak üzere 303 öğretmen oluşturmuştur.

2.2. Veri Toplama Araçları

Sosyo demografik bilgilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılırken, boş zaman engellerinin belirlenmesinde Alexandris ve Carol (1997) tarafından geliştirilen Karaküçük ve Gürbüz (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan ‘’boş zaman engelleri ölçeği’’, Serbest zaman doyumlarının belirlenmesinde Beard ve Ragheb (1992) tarafından geliştirilen Gökçe ve Orhan (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan ‘’ serbest zaman doyum ölçeği’’ kullanılmıştır.

2.2.1.Rekreatif Faaliyetlere Katılım Engelleri (RFKEÖ)

Alexandris ve Carol (1997) tarafından geliştirilen Karaküçük ve Gürbüz (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek 27 maddeden oluşmaktadır. Orijinal ölçek, 29 madde ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; (a) Birey Psikolojisi, (b) Bilgi Eksikliği, (c) Tesisler/Hizmet, (d) Ulaşılabilirlik/Parasal, (e) Arkadaş Eksikliği, (f) Zaman ve (g) İlgi Eksikliği biçimindedir. Ölçeğin Türkçe formu ise 27 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; (a) Birey Psikolojisi (4 madde), (b) Sosyal Ortam ve Bilgi Eksikliği (5 madde), (c) Tesis/Hizmet ve Ulaşım (8 madde), (d) Arkadaş Eksikliği (3 madde), (e) Zaman (4 madde) ve (f) İlgi Eksikliği (3 madde) biçimindedir. Ölçek maddeleri (1) “Kesinlikle Önemsiz” ve (4) “Kesinlikle Önemli” biçiminde sıralanmakta ve puanlanmaktadır. Ölçeğin orijinal formunda iç tutarlık katsayısı ölçeğin tümü için 0,87 , Türkçe formunda ise 0,84 olarak hesaplanmıştır.

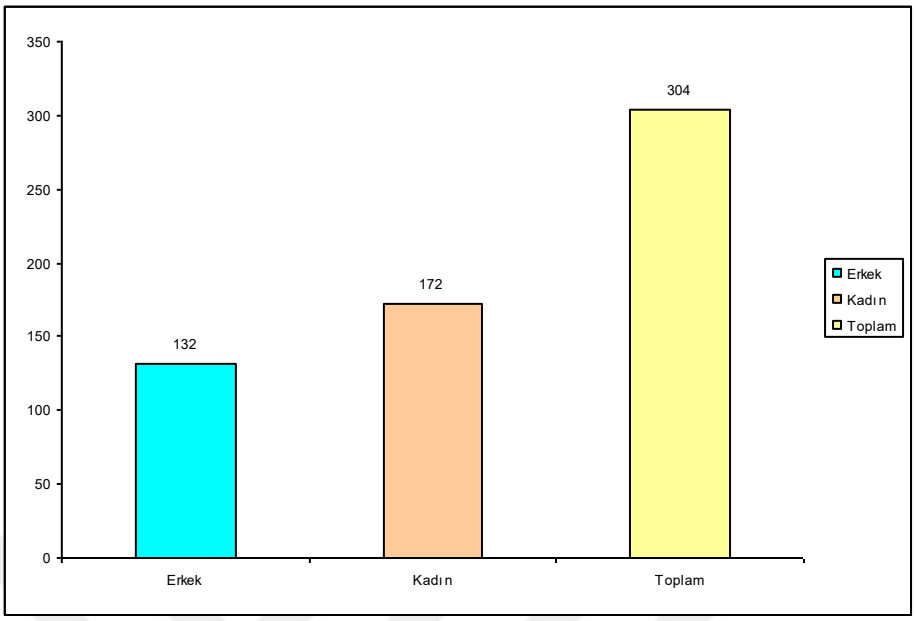
2.2.2. Serbest Zaman Doyum Ölçeği (SZDÖ)

Uzun formu Jacob G. Beard ve Mounir G. Ragheb (1980) tarafından geliştirilen, kullanılan formu, uzun formun yerine kısa formu 2002 yılında Idyll Arbor, Inc tarafından düzenlenen, Gökçe ve Orhan (2011) tarafından Türkçe' ye uyarlanan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış olan ''Serbest Zaman Doyum Ölçeği'' kullanılmıştır. Toplam 24 maddeden oluşan ölçek 5'li likert tipi ölçek yapısındadır. Puanlama, "Neredeyse hiç doğru değil", "Nadiren doğru", "Bazen doğru", "Çoğu kez doğru", "Neredeyse her zaman doğru" ifadelerine göre 1 ile 5 arasında puanlandırılmıştır. Ölçeğin geçerlilik güvenirliği Beard ve Ragheb tarafından 1980 yılında ölçeğin uzun formu için yapılmış ve güvenirlik analizinde her bir boyut için alınan Cronbach Alpha katsayısı .85 ve .96 arası değişmekle birlikte skorun oldukça yeterli olduğu varsayılmaktadır. Ölçeğin kısa formunda ise bu katsayı ortalaması 0.93'tür.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin tanılayıcı istatistikleri yapılarak varyans ve homojenlikleri test edilmiştir. Veriler sayısal değerler şeklinde tablo ve grafiklere dönüştürülmüştür. İkili karşılaştırmalarda Independent Samples t test, çoklu karşılaştırmalarda One Vay Anova testi kullanılırken farklılık kaynağının belirlenmesinde ise Tukey HSD testi kullanılmıştır. Bu çalışmada, Serbest zaman doyum ölçeğinin geneli için Cronbach's Alpha değeri .95 olarak, Boş zaman engelleri ölçeği için Cronbach's Alpha değeri .94 olarak tespit edilmiştir.

3. BULGULAR

Grafik1. Öğretmenlerin cinsiyet faktörüne bağlı değişimleri

Tablo 1. Cinsiyete faktörüne bağlı Serbest Zaman Doyum Boyut Değişimleri

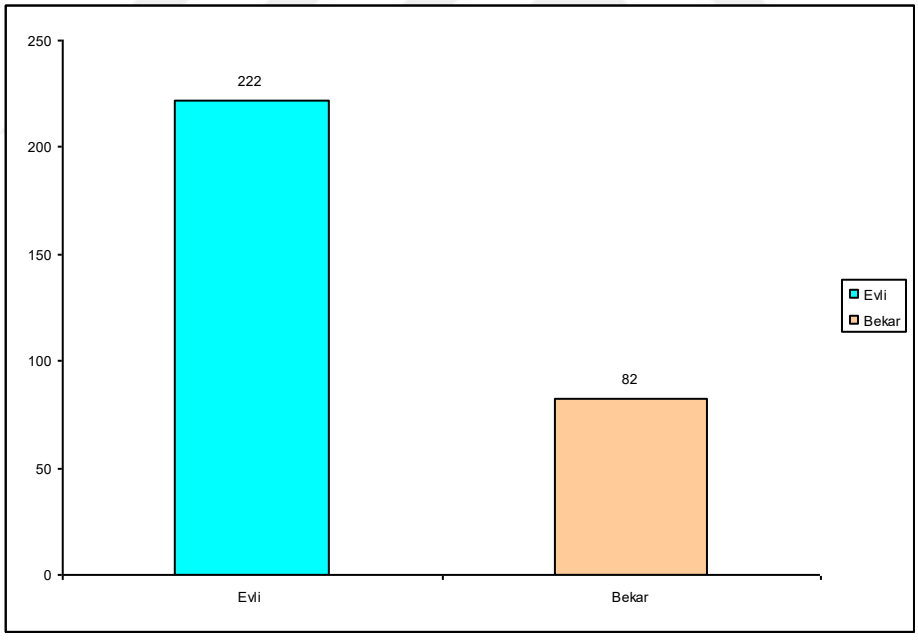
Cinsiyet	n	Psikolojik		Eğitimsel		Sosyal		Fiziksel		Rahatlama		Estetik		Genel	
		x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss
Erkek	132	3,54	0,90	3,68	0,88	3,67	0,85	4,01	0,83	3,23	1,01	3,67	0,77	3,63	0,72
Kadın	172	3,68	0,83	3,73	0,75	3,60	0,81	4,10	0,78	3,05	1,00	3,70	0,83	3,64	0,65
Toplam	304	3,61	0,87	3,70	0,81	3,63	0,82	4,06	0,80	3,12	1,01	3,69	0,81	3,64	0,68
t		-1,415		-,523		,730		-,911		1,617		-,370		-,107	
p		,153		,593		,463		,359		,106		,709		,914	

Tablo 1. de görüleceği üzere cinsiyet faktörüne bağlı olarak Serbest Zaman Doyum boyutlarına ait herhangi bir değişim gözlenmemiştir.

Tablo 2. Cinsiyete faktörüne bağlı Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel Boyut Değişimleri

Cinsiyet	n	Zaman		B.Psikoloji		Bilgi		Ulaşım		Tesis		Arkadaş		Genel	
		x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss
Erkek	132	3,15	0,59	2,88	0,60	2,78	0,70	2,94	0,68	2,87	0,56	2,83	0,72	2,91	0,48
Kadın	172	3,13	0,75	2,90	0,65	2,79	0,79	3,03	0,72	2,91	0,66	2,77	0,79	2,93	0,58
Toplam	304	3,14	0,68	2,89	0,62	2,79	0,75	2,99	0,70	2,89	0,61	2,80	0,76	2,92	0,54
t		,322		-,260		-,194		-1,109		-,570		,730		-,307	
p		,740		,793		,844		,265		,561		,460		,754	

Tablo 2 de görüleceği üzere Cinsiyet faktörüne bağlı olarak Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel boyutlarına ait herhangi bir değişim gözlenmemiştir.

Grafik 2. Öğretmenlere ait medeni durumlarına ait değişimler

Tablo 3. Medeni durum faktörüne bağlı Serbest Zaman Doyum Boyut Değişimleri

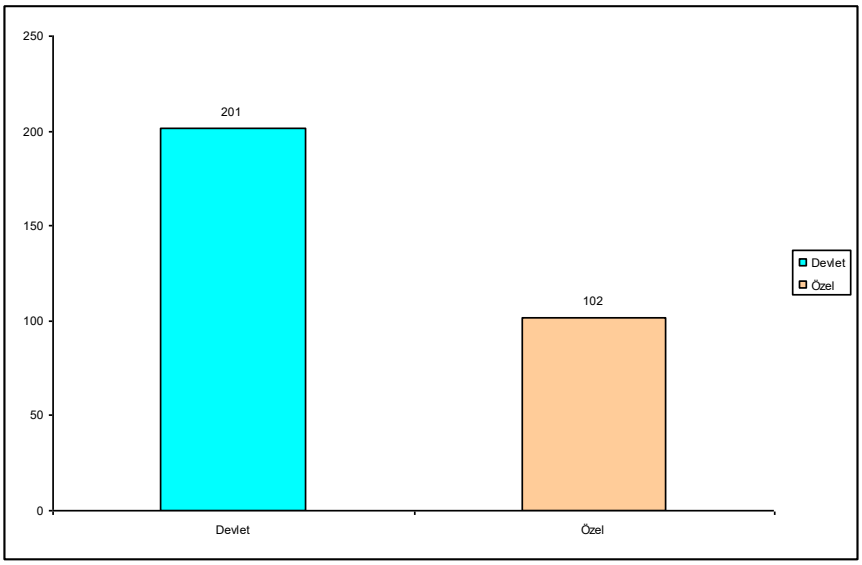
Medeni Durum	n	Psikolojik		Eğitimsel		Sosyal		Fiziksel		Rahatlama		Estetik		Genel	
		x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss
Evli	222	3,59	0,84	3,67	0,79	3,61	0,79	4,03	0,79	3,12	0,98	3,65	0,80	3,61	0,65
Bekar	82	3,70	0,93	3,79	0,85	3,68	0,92	4,15	0,84	3,14	1,07	3,80	0,82	3,71	0,76
t		-,987		-1,095		-,622		-1,081		-,137		-1,495		-1,052	
p		,301		,260		,503		,265		,886		,130		,260	

Tablo 3'den de anlaşılacağı gibi Medeni durum faktörüne bağlı olarak serbest zaman doyum boyutlarında istatistiki bir değişim gözlenmemiştir.

Tablo 4. Medeni durum faktörüne bağlı Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel Boyut Değişimleri

Medeni Durum	n	Zaman		B.Psikoloji		Bilgi		Ulaşım		Tesis		Arkadaş		Genel	
		x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss
Evli	222	3,10	0,67	2,83	0,63	2,76	0,75	2,97	0,70	2,84	0,61	2,78	0,74	2,88	0,53
Bekar	82	3,23	0,70	3,06	0,60	2,87	0,78	3,04	0,72	3,01	0,61	2,84	0,82	3,02	0,55
t		-1,410		-2,792		-1,080		-,759		-2,100		-,592		-1,988	
p		,151		,005		,272		,441		,036		,535		,043	

Tablo 4'ten de anlaşılacağı gibi Medeni durum faktörüne bağlı olarak Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel boyutlarında istatistiki bir değişim gözlenmemiştir.

Grafik 3. Öğretmenler okul türüne ait değişimleri

Tablo 5. Öğretmenlerin Okul Türüne bağlı Serbest Zaman Doyum Boyut Değişimleri

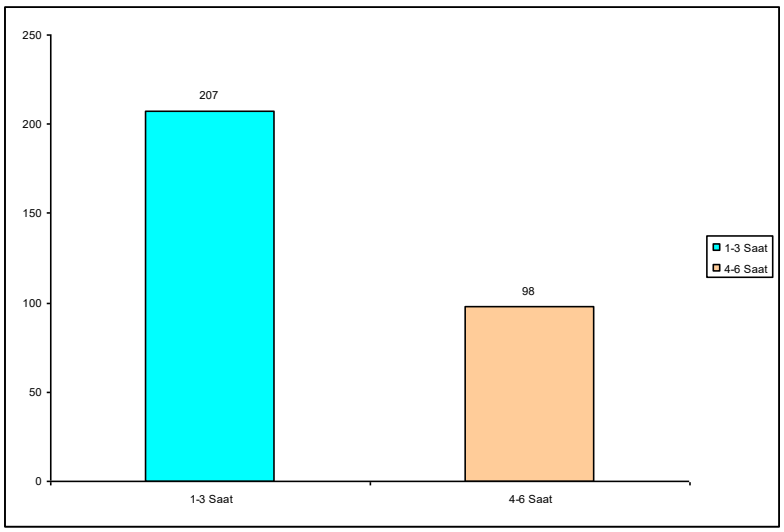
Okul Türü	n	Psikolojik		Eğitimsel		Sosyal		Fiziksel		Rahatlama		Estetik		Genel	
		x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss
Devlet	201	3,61	0,88	3,70	0,80	3,61	0,84	4,05	0,77	3,20	1,00	3,65	0,83	3,64	0,68
Özel	102	3,63	0,84	3,72	0,83	3,67	0,80	4,08	0,88	2,98	1,00	3,77	0,75	3,64	0,68
t		-,195		-,179		-,618		-,339		1,804		-1,229		-,078	
p		,843		,856		,531		,723		,072		,206		,938	

Tablo 5 de görüleceği üzere Okul türüne bağlı olarak Serbest Zaman Doyum boyutlarına ait herhangi bir değişim gözlenmemiştir

Tablo 6. Öğretmenlerin Okul Türüne bağlı Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel Boyut Değişimleri

Okul Türü	n	Zaman		B.Psikoloji		Bilgi		Ulaşım		Tesis		Arkadaş		Genel	
		x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss
Devlet	201	3,11	0,68	2,91	0,62	2,83	0,74	2,94	0,71	2,90	0,60	2,78	0,76	2,92	0,54
Özel	102	3,19	0,70	2,86	0,65	2,72	0,77	3,09	0,68	2,88	0,64	2,85	0,76	2,93	0,54
t		-,882		,755		1,188		-1,750		,269		-,767		-,160	
p		,373		,444		,230		,076		,784		,443		,873	

Tablo 6 da görüleceği üzere Okul türüne bağlı olarak Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel boyutlarına ait herhangi bir değişim gözlenmemiştir.

Grafik 4. Öğretmenlerin günlük boş zamanlarına ait değişimler

Tablo 7. Öğretmenlerin günlük boş zamanlarına bağlı Serbest Zaman Doyum Boyut Değişimleri

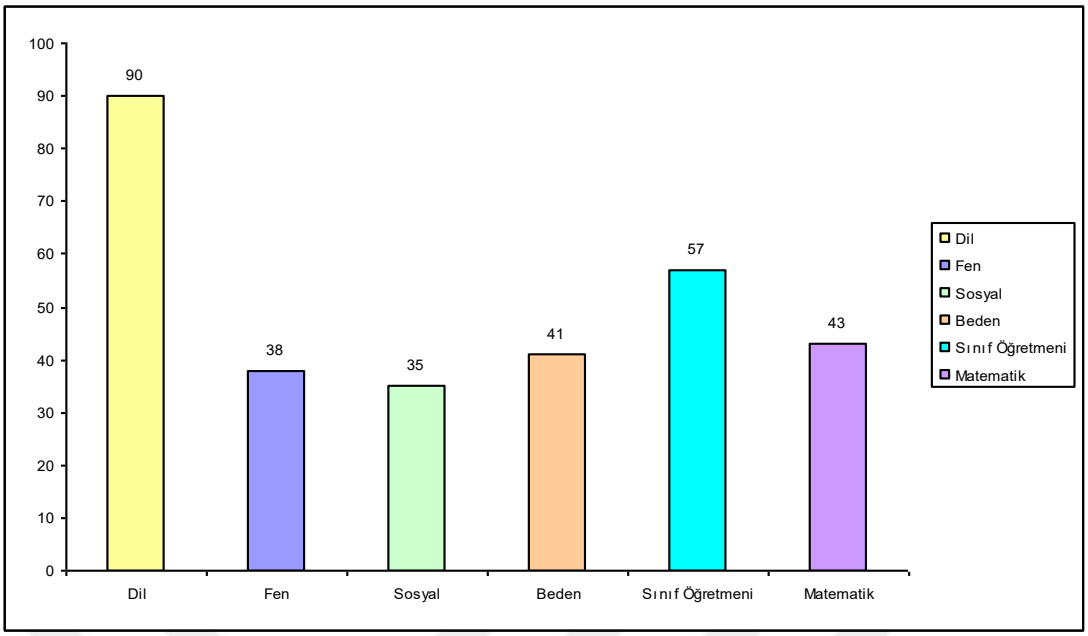
Günlük Zaman	n	Psikolojik		Eğitimsel		Sosyal		Fiziksel		Rahatlama		Estetik		Genel	
		x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss
1-3 Saat	207	3,64	0,81	3,70	0,81	3,60	0,81	4,05	0,81	3,18	0,96	3,66	0,80	3,64	0,66
4-6 Saat	98	3,55	0,99	3,71	0,82	3,69	0,85	4,07	0,80	2,99	1,10	3,75	0,82	3,63	0,73
t		,723		-,162		-,911		-,223		1,460		-,915		,097	
p		,438		,871		,356		,823		,127		,356		,920	

Tablo 7'de de görüleceği gibi Serbest Zaman Doyum boyutlarında günlük boş saman süresine bağlı olarak istatistiki bir değişim gözlenmemiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin günlük boş zamanlarına bağlı Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel Boyut Değişimleri

Günlük Zaman	n	Zaman		B.Psikoloji		Bilgi		Ulaşım		Tesis		Arkadaş		Genel	
		x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss
1-3 Saat	207	3,14	0,69	2,88	0,60	2,77	0,71	2,97	0,67	2,88	0,59	2,77	0,76	2,91	0,52
4-6 Saat	98	3,13	0,67	2,93	0,67	2,81	0,84	3,03	0,76	2,90	0,67	2,84	0,74	2,94	0,58
t		,207		-,650		-,355		-,719		-,324		-,741		-,537	
p		,835		,501		,707		,454		,735		,455		,576	

Tablo 8'de de görüleceği gibi Rekreatif Etkinliklere Katılım Engellerinde günlük boş saman süresine bağlı olarak istatistiki bir değişim gözlenmemiştir.

Grafik 5. Öğretmenlerin Branş faktörüne ait değişimler

Tablo 9. Öğretmenlerin branş faktörüne bağlı Serbest Zaman Doyum Boyut Değişimleri

Branş	n	Psikolojik		Eğitimsel		Sosyal		Fiziksel		Rahatlama		Estetik		Genel	
		x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss
Dil	90	3,49	0,87	3,66	0,78	3,57	0,81	4,02	0,82	3,02	1,05	3,65	0,81	3,57	0,68
Fen	38	3,55	0,86	3,66	0,71	3,58	0,72	3,97	0,77	2,88	0,88	3,60	0,92	3,54	0,61[b]
Sosyal	35	3,42	0,90	3,45	0,85[b]	3,41	0,89[b]	3,81	0,76	3,04	0,92	3,49	0,77	3,44	0,66[b]
Beden Eğt.	41	3,93	0,81	3,99	0,79[a]	3,88	0,84[a]	4,27	0,81	3,55	0,99[a]	3,95	0,67	3,93	0,66[a]
Sınıf Öğretmeni	57	3,85	0,89[a]	3,85	0,79[a]	3,82	0,80[a]	4,17	0,79	3,33	1,03	3,78	0,87	3,80	0,71
Matematik	43	3,44	0,79[b]	3,56	0,88[b]	3,48	0,85[b]	4,08	0,83	2,93	0,97[b]	3,62	0,75	3,52	0,64[b]
F		3,080		2,486		2,298		1,589		3,061		1,631		3,453	
p		,010*		,032*		,045*		,163		,010*		,152		,005*	

* Gruplar arası istatistiki değişim (p<0.05), [a,b] = farklılık kaynağı

Tablo 9'da görüleceği üzere Fiziksel ve estetik boyutlarına ait değerler arasında istatistiki bir değişim gözlenmezken diğer boyutlardaki değişimin istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (P<0.05).

Tablo 10. Öğretmenlerin Branş faktörüne bağlı Rekreatif Etkinliklere Katılım Engel Boyut Değişimleri

Branş	n	Zaman		B.Psikoloji		Bilgi		Ulaşım		Tesis		Arkadaş		Genel	
		x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss	x	Ss
Dil	90	3,12	0,70	2,81	0,68	2,69	0,79 [b]	2,95	0,74	2,86	0,62	2,78	0,71	2,87	0,55
Fen	38	2,93	0,60 [b]	2,79	0,53 [b]	2,67	0,67 [b]	2,85	0,54	2,82	0,54	2,80	0,71	2,81	0,47
Sosyal	35	3,07	0,56	2,71	0,57 [b]	2,63	0,64 [b]	2,80	0,78	2,72	0,64	2,68	0,79	2,77	0,50 [b]
Beden Eğt.	41	3,07	0,80	3,05	0,55	2,80	0,89	2,88	0,78	2,89	0,65	2,65	0,82	2,91	0,56
Sınıf Öğretmeni	57	3,37	0,68 [a]	3,11	0,68 [a]	3,06	0,75 [a]	3,30	0,61 [a]	3,09	0,62	3,01	0,83	3,15	0,57 [a]
Matematik	43	3,19	0,62	2,89	0,52	2,85	0,62	3,04	0,59	2,88	0,55	2,80	0,68	2,94	0,43
t		2,333		3,108		2,416		3,460		1,953		1,379		3,303	
p		,042*		,009*		,036*		,005*		,086		,232		,006*	

* Gruplar arası istatistiki değişim ($p<0.05$), [a,b] = farklılık kaynağı

Tablo 10'da görüleceği üzere Tesis ve arkadaş boyutlarına ait değerler arasında istatistiki bir değişim gözlenmezken diğer boyutlardaki değişimin istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($P<0.05$).

4.TARTIŞMA

Devlet ve Özel Öğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Serbest Zaman Doyumu ve Rekreatif Etkinliklere Katılım Engellerinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada; cinsiyet, medeni durum, okul türü, günlük boş zaman faktörlerine bağlı olarak boş zaman engel ve serbest zaman doyum boyutlarında istatistiki bir değişim gözlenmemiştir (Tablo 1,2,3,4,5,6,7,8). Katılımcıların branş faktörüne bağlı gözlenen değişimlerin istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (tablo 9, 10; $p<0.05$). Devlet ve özel okullarında çalışan öğretmenlerin boş zaman ve serbest zaman doyumlarının mevcut şartlara bağlı olarak değişim göstermediği, mezun olunan alan faktörüne bağlı olarak Beden eğitimi ve Sınıf öğretmenlerinin diğer alanlara nazaran serbest zaman doyumlarının daha pozitif olduğu, rekreatif etkinliklere katılım engellerinde sınıf öğretmenlerinin diğer branşlara nazaran daha yüksek değere sahip olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada cinsiyet faktörüne bağlı olarak serbest zaman doyum boyutlarına ait herhangi bir değişim gözlenmemiştir (Tablo 1). Gümüş ve ark. (2014) lise öğrencilerine yönelik araştırmalarında öğrencilerin serbest zaman algılarının kadın ve erkekler arasında farklılaşmadığını bildirmektedirler. Er (2020) uluslararası spor organizasyonuna katılan bireylere yönelik çalışmasında cinsiyete yönelik bir değişim bildirmemektedir. Tian ve ark (2020) serbest zaman doyumu, öznel iyi oluş ve ciddi serbest zaman durumlarının aralarındaki bağlantıları inceledikleri çalışmalarında cinsiyete bağlı bir değişim bildirmemektedirler. Bizim yapmış olduğumuz çalışmada katılımcıların serbest zaman doyumlarında anlamlı bir farkla rastlanamamış olsa da cinsiyet faktörlerinin anlamlı farkların olduğu çalışmalarda literatüre bakıldığında görülebilmektedir. Özdemir (2019) cinsiyete bağlı yaşam doyumu farklılıklarına yönelik araştırmalarında istatistiki değişim rapor etmemektedirler. Benzer şekilde literatürde çalışmamız bulgularını bu yönüyle destekleyen çalışmalara rastlamak mümkündür (Ardahan ve Lapa 2010; Gümüş ve ark 2014; Er 2020). Dikici (2020) cinsiyet değişkeni açısından SZDÖ toplam puan ortalamalarında kadın katılımcılar lehine anlamlı farklılık bildirmektedir. Kalfa (2017) ve Erdemli (2020) benzer şekilde SZDÖ boyutlarında kadın ve erkekler arasında istatistiki değişimler bildirmektedir. Kadın ve erkekler arasındaki bu temel değişimin nedeni toplumsal rol ve statünün birbirine yaklaşması ve müşterek yaşam koşullarının kabul edilmesi olarak görülebilir.

Araştırmamızda cinsiyet faktörüne bağlı olarak rekreatif etkinliklere katılım engel boyutlarına ait herhangi bir değişim gözlenmemiştir (Tablo 2). Balcı (2003) üniversitelerde okuyan kadın öğrencilerin, rekreasyonel faaliyetlere aktif olarak katıldıkları etkinliklere erkek öğrencilere göre daha az eğilimli olduklarını ortaya koymuştur. Ergül (2008) erkek öğrencilerin fiziksel aktiviteye katılımlarının, kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğunu bildirmektedir. Polat (2017) araştırmasında cinsiyete bağlı olarak boş zaman engelleri değerleri arasında istatistiki değişim bildirmektedir. Boş zaman engelleri algısında cinsiyetin etkisi olduğuna yönelik (Tütüncü 2011; Gürbüz ve Ark 2012; Lakot ve ark 2013; Şahin ve Karabulut 2014) çalışmalar rastlamak mümkündür. Literatürde kadın ve erkler arasında değişim bildirmeyen (Altın ve Barsbuğa 2014; Çelik 2011; Lakot 2015) çalışmalar bu yönüyle bulgularımız destekler nitelikte olması bakımından önemlidir. Çakır (2017) serbest zaman yönelimine yönelik çalışmalarında cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir fark bildirmemektedir. Boş zaman engellerinin kadın ve erkek bireyler arasındaki farklılaşmasının nedeni olarak sosyo kültürel, sosyo ekonomik yapı olarak görülebilecekken, benzer yapı ve eşitlenmenin nedeni olarak değişen toplumsal yapı ve hayat şartlarında erkek ve kadın arasındaki sosyal statü, görev ve sorumlulukların paylaşılması olarak görülebilecektir.

Medeni durum faktörüne bağlı olarak SZDÖ ve Rekreatif etkinliklere katılım engelleri boyutlarında istatistiki bir değişim gözlenmemiştir (tablo 3; tablo 4). Özgür (2021) katılımcıların serbest zaman doyumu puanlarının cinsiyete ve eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği; buna karşın medeni duruma göre ise farklılık göstermediğini bildirmektedir. Benzer şekilde Akay (2021) medeni durum faktörüne bağlı olarak istatistiki bir değişim bildirmemektedir. Sabancı (2016) akademisyenlere yönelik araştırmalarında medeni hal faktörüne bağlı istatistiki bir değişim bildirmektedir. Sevil (2012) ve Akay (2017) sosyo demografik faktörler ve rekreatif etkinliklere katılım arasında ilişki bildirmektedirler. Bireylerin toplumsal yapıya bağlı olarak bekar ya da evli olmalarının kendi kişisel gelişim ve statülerine farklı katkısı olabileceği gibi, toplumsal görev ve sorumluklarla da bağlantısı olduğu muhakkaktır. Medeni duruma göre farklılaşmayan araştırma bulgularımızın nedeni olarak çalışma grubunun özelliği, örneklem sayısı ve sosyo kültürel yapı olduğu söylenilebilir.

Araştırmamızda SZDÖ ve Rekreatif Etkinliklere devlet ya da özel okulda görev yapma faktörüne bağlı olarak katılım Engel ölçeği değerlerleri arasında istatistiki bir değişim gözlenmemiştir (tablo 5; tablo 6). Devlet ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerin görev şart ve imkânlarının avantajlı ve dezavantajlı olduğu durumlar olduğu bilinmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Okullar Çerçeve Yönetmeliğinde özel öğretim kurumları ve öğretmenlerin görev ve sorumlukları açıkça belertilmektedir (www.resmigazete.gov.tr, erişim 03-01-2023). Özel okullarda çalışan öğretmenlerin bir çoğunun bir şekilde devlet okullarındaki kadrolara dahil olmaya çalıştıkları görülmektedir. Devlet okullarının mesleki güvencesi hem eski bir anlayış hem de mevcut durumun korunması amacına hizmet eder. Özel okullarda çalışan birçok öğretmenin boş zamanı bulunmazken sadece part time olarak dışlardan derslere gelen öğretmenlerde boş zaman aralıklarına rastlanır. Devlet okullarında görev yapan öğretmenlerimizin ise mevcut şartlara bağlı olarak ek iş yaptıkları gözlenebilmektedir. Karaküçük ve Gürbüz (2007) tarafından üniversite öğretim elemanı kadroları üzerinde yapılan bir araştırma, ekonomik düzey arttıkça, faaliyetlere katılırken parasal faktörlerin etkisinin azaldığını ortaya koymuştur. Devlet ve özel okul öğretmenlerinin ücret farklıkları ve mesleki şartları bu durumu açıklar nitelikte olması bakımından önemlidir. Mevcut şart ve imkanların düzenlenmesinin her iki alanda görev yapan öğretmenleri rahatlatacağı muhakkaktır. Yapılan yasal düzenlemelere bağlı olarak her ki meslek grubunun çalışma olanaklarının birbirine yakın olduğu ve bu yönüyle çalışma bulgularımızda gözlenen durumla ilişkisi olduğu düşünülmektedir.

Çalışma bulgularımız incelendiğinde serbest zaman doyum ve boyutları ve rekreatif etkinliklere katılım engel boyutlarında günlük boş zaman süresine bağlı olarak istatistiki bir değişim tespit edilmemiştir (tablo 7; tablo 8) Akyol ve Akkaşoğlu (2020) üniversite öğrencilerinin boş zamanlarında rekreasyon faaliyetlerine katılmalarında ‘tesis yetersizliği’, ‘ulaşım’, ‘finans yetersizliği’ ve ‘zaman’ faktörlerini engel olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Öksüz (2019) üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılım düzeylerine yönelik çalışmalarında yeterli boş zamanlarının olmadığını ve sınırlı imkanlara sahip olduklarını bildirmektedir. Çoruh (2013) ve Torukan (2010) yapmış oldukları çalışmalarında boş zaman doyum ölçeği kapsamında katılımcıların boş zamanlarının oldukça yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerimiz hem öğrencilik hem de meslek yaşantılarında boş zaman bulmakta ve bunu değerlendirmekte çözmeleri gereken yaşamsal sorunlar nedeniyle oldukça zorlanmaktadırlar. Hem mesleki gelişimlerini sürdürmek hem de sosyal yaşam içinde etkin olmak oldukça zor

görünmektedir. Çalışma koşul ve yapısına bağlı farklılıklar aynı okuldaki öğretmenler arasında bile gözlenebilmektedir. Günlük boş zaman süresinin çalışma bulgularımızda 207 öğretmen için 1-3 saat, 98 öğretmen için ise 4-6 saat arasında olması düşündürücü bir tablo olarak karşımıza çıkmaktadır (tablo 7, 8).

Araştırmamızda öğretmen adaylarının fiziksel ve estetik boyutlarına ait değerleri arasında istatistiki bir değişim gözlenmezken diğer boyutlardaki değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (Tablo 9; $p<0.05$). Broughton ve Beggs (2007) tarafından yetişkin bireyler üzerinde serbest zaman doyumuyla ilgili yapılan bir çalışmada ‘’rahatlama’’ boyutunda bireyler arasında anlamlı farka rastlamışlardır. Acar ve Yılmaz (2021) yapmış oldukları çalışmada serbest zaman doyumu kapsamında ‘’fiziksel’’ boyutta katılımcılar arasında anlamlı fark bulmadıklarını belirtirken yine araştırmamızı destekler nitelikte Doğan ve arkadaşları (2019) yapmış oldukları çalışmada ‘’fiziksel’’ boyutta anlamlı farka rastlamamışlardır. Öztaş (2018) serbest zaman doyumu kavramı üzerinde yaptığı çalışmasında ‘’rahatlama’’ alt boyutunda katılımcılar arasında anlamlı fark olduğunu gözlemlemiştir. Bu çalışmalar araştırma bu yönüyle araştırma bulgularımız destekler nitelikte olması bakımından önemlidir.

Serbest zaman engellerinde, tesis ve arkadaş boyutlarına ait değerler arasında istatistiki bir değişim gözlenmezken diğer boyutlardaki değişimin istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Tablo 10; $P<0.05$). Sabancı (2016) akademisyenler üzerinde uygulamış olduğu çalışmasında serbest zaman engelleri ölçeği alt boyutları arasında tesis yetersizliği boyutunda bireyler arasında anlamlı bir fark görmüştür. Drakou ve ark. (2008) üniversite öğrencilerinin serbest zaman engellerini incelenmesine yönelik çalışmalarında, öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılacak tesis bulmada zorlandıkları ve serbest zamanlarını verimli geçirmediklerini bildirmektedirler. Deniz (2017) farklı branşlara sahip öğretmenlerin duygusal zeka ve mesleki benlik saygıları düzeylerinin yüksek olduğunu, cinsiyetlerine, mezun oldukları en son eğitim programına ve görev yapılan kademeye göre anlamlı biçimde farklılaşmadıkları rapor etmektedir. Demirel ve Harmandar (2009) üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımındaki engellerin arasında bilgi eksikliği boyutunun olduğunu bildirmektedirler. Şapçılar ve ark. (2019) rekreasyon engellerine yönelik çalışmalarında boş zaman engelleri alt boyutlarından zaman eksikliğinin rekreatif etkinliklere katılım engelleri üzerinde anlamlı farklılığı olduğunu ortaya koymuştur. Arslan ve arkadaşları (2014) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış

BZEÖ birey psikolojisi alt boyutunda öğrenciler üzerinde anlamlı fark olduğunu tespit etmişlerdir. Yaşartürk (2016) zaman engelleri ölçeğinin alt boyutları arasında birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis eksikliği ve zaman eksikliği alt boyutları arasında anlamlı farklar bildirmektedirler. Literatürde yer alan diğer çalışmaların bu yönüyle bulgularımızı destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin Serbest yaşam doyum boyutlarında istatistiksel anlamda diğer branşlara nazaran daha yüksek değere sahip olduğu görülmektedir. Bu durum daha küçük yaşlardaki öğrencilerle daha fazla ders işlemenin ve alınan farklı mesleki alan derslerinin yapısı ile açıklanabilecektir. Buna benzer bir yapının yine rekreatif etkinliklere katılım engelleri boyutlarında görülmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinin daha yüksek ortalama değere sahip olduğu ve çalışma şartlarının ve ders saatlerinin yoğunluğu nedeniyle bu engelleri daha yüksek düzeyde yaşadıkları söylenilebilir.

Bu çalışma bulgularına dayanarak devlet ve özel okul öğretmenleri arasında serbest zaman doyumu ve rekreatif etkinliklere katılım engelleri boyutları arasında istatistiki bir değişimin olmadığı, Öğretmenlerin branş faktörüne bağlı olarak serbest zaman doyumu ve rekreatif etkinliklere katılım engelleri boyutlarında istatistiksel farklılıklar tespit edildiği bu durumun öğretmenlerin farklı alanlardan mezun olması, bireysel ve sosyo kültürel faktörlere bağlı olmasından kaynaklanabileceği söylenilebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu Araştırmada;

Cinsiyet faktörüne bağlı olarak serbest zaman doyumu ve rekreatif etkinliklere katılım engel boyutlarında istatistiki bir değişim gözlenmemiştir (Tablo 1-2).

Medeni durum faktörüne bağlı olarak serbest zaman doyumu ve rekreatif etkinliklere katılım engel boyutlarında istatistiki bir değişim gözlenmemiştir (Tablo 3-4).

Okul türüne bağlı olarak serbest zaman doyumu ve rekreatif etkinliklere katılım engel boyutlarında istatistiki bir değişim gözlenmemiştir (Tablo 5-6).

Günlük boş zaman süresine bağlı olarak serbest zaman doyumu ve rekreatif etkinliklere katılım engel boyutlarında istatistiki bir değişim gözlenmemiştir (Tablo 7-8).

Branş faktörüne bağlı olarak; fiziksel ve estetik boyutlarına ait değerler arasında istatistiki bir değişim gözlenmezken diğer boyutlardaki değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (Tablo 9; $P<0.05$).

Branş faktörüne bağlı olarak; Tesis ve arkadaş boyutlarına ait değerler arasında istatistiki bir değişim gözlenmezken diğer boyutlardaki değişimin istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Tablo 10; $P<0.05$).

Bu bulgular ışığında; Devlet ve özel okul öğretmenleri arasında serbest zaman doyumu ve rekreatif etkinliklere katılım engelleri boyutlarında istatistiki bir değişimin olmadığı, öğretmenler arasında branş faktörüne bağlı olarak serbest zaman doyumu ve rekreatif etkinliklere katılım engelleri boyutlarında istatistiksel farklılıklar tespit edildiği bu durumun, öğretmenlerin farklı alanlardan mezun olması, bireysel ve sosyo kültürel faktörlere bağlı olmasından kaynaklanabileceği söylenilebilir.

Öneriler;

Cinsiyete bağlı rekreatif engellerin kaldırılmasına yönelik eğitim kademelerinin öğretim programlarına ilgili dersler yerleştirilebilinir,

Okul türü ve kademelerine uygun rekreatif etkinlikler ve faaliyet türleri seçmeli ders olarak konulabilir,

Boş zaman kullanımı ve boş zaman faaliyetleri ile ilgili seminer, kurs panel gibi etkinlikler düzenlenebilir,

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin içine serbest zaman engelleri ve doyumuna yönelik eğitimsel içerikler yerleştirilebilinir,

Öğretmenlik alanlarına yönelik farklı serbest zaman etkinlikleri ve serbest zaman doyumuna yönelik spesifik faaliyetler yerleştirilebilinir,

Öğretmenlik alan bilgisi ve pedagojik formasyon bilgisine ek olarak yapılacak etkinlikler daha önceden planlanabilir ve eğitimsel döngü içine yerleştirilebilir.

Özel kurumlarında veya kamu da çalışan öğretmenlerin girmiş oldukları ders saatlerini denetim altında tutulması rekreatif etkinliklere yönelimlere etki edebilir.

Öğretmen adaylarına branş ayırımı gözetmeksizin boş zamanı değerlendirme ve rekreatif faaliyetlere zaman ayırma konusunda alanında uzman rekreasyonistler tarafından eğitim verilebilir.

Eğitim basamaklarının tamamına yönelik serbest zaman doyumu ve rekreatif faaliyetlere katılım engelleri ile ilgili eğitimsel video ve animasyonlar hazırlanabilir,

Öğretmenlik mesleğinin hak ettiği saygıyı görebilmesi için her yaşta ve her kademede eğitim anlayışı içinde öğretmen yeterlik ve bilgileri teknolojik gelişmelere ve çağımıza uygun şekilde dizayn edilmelidir.

6. KAYNAKLAR

Acar K, Yılmaz AK , 2021. Üniversite öğrencilerinin serbest zaman doyumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 15:1, 25-35.

Akyüz Y, 2001. Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 2001'e). Genişletilmiş 8. Baskı. istanbul: Alfa Yayınları.

Alexandris K, Carroll B (1999) Constraints on recreational sport participation in adults in Greece: Implications for providing and managing sport services. Journal of Sport Management, 13(4), 317-332.

Arslan H, 2014. Üniversite öğrencilerinin boş zaman değerlendirme tercihleri: Çankırı Karatekin Üniversitesi örneği. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2014, 40: 193-208.

Arslan S, 2013. Yetişkin Bakış Açısıyla Serbest Zaman Rekreasyon ve Serbest Zaman Eğitimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Ayyıldız T, 2015. Rekreatif dans faaliyetlerine katılan bireylerin serbest zaman tatmin düzeylerinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Broughton K, Beggs BA, 2007. Leisure satisfaction of older adults. Activities. Adaptation & Aging, 31:1, 1-18.

Çakır VO, 2017. Üniversite öğrencilerin serbest zaman doyum düzeyleri ile serbest zaman yönetimleri arasındaki ilişki. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2 (3), 17-27

Çoruh Y, 2013. Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilimleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği. Doktora Tez.

Darendelioğlu R, 2008. Bir Rekreasyon Faaliyeti Olarak Basketbol Maçlarına Katılımı Etkileyen Faktörler (Beko Basketbol Ligi Antalya Örneği. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi; Antalya.

Dikmen O, 1971. Özel Yüksek Okullar Meselesi. İstanbul: Cahit Matbaası.

Doğan M, Elçi G, Gürbüz B, 2019. Serbest zaman doyumu, serbest zamanda sıkılma algısı ve iş tatmini ilişkisi: Akademisyenler üzerine bir araştırma. SPORMETRE, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 17:1, 154-164.

Drakou A, Tzetzis G, Mamantzi K, 2008. Leisure constraints experienced by university students in Greece. The Sport Journal, 11(1), 1-4. Eravşar, H. (2020). Rekreasyonun Psikolojik İyilik ve Yaşam Tatminine Etkisi. Ankara: İksad Yayınevi

Erden M, 2012. Eğitim Bilimlerine Giriş. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erdoğan İ, 2002. Özel Okullar ve Eğitimde Kalite (Ed.) (Sempozyum:14-16 Şubat 2002). Antalya: Özel Okullar Derneği Yayınları.

Eren E, 1993. Yönetim ve organizasyon. İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul, 621 s.

Gökçe H, Orhan K, 2011. Serbest zaman doyum ölçeğinin Türkçe geçerlilik güvenirlik çalışması. Hacettepe Journal of SportSciences. 22 (4): 139-145

Gülay HE, 2006. Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin araştırılması (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Gündoğdu C, 2019. Serbest Zaman Kavramı Ve İnternet Bağımlılığı. Ankara: Sonçağ Maatbaacılık.

Gürbüz B, Henderson K, 2013. Exploringthe meanings of leisure among Turkish university students, Croatian Journal of Education, 15:4, 927-957.

Hacıoğlu N, Gökdeniz A, Dinç Y, 2015. Boş Zaman Yönetimi: Örnek Animasyon Uygulamaları, Ankara: Detay Yayıncılık

Hatipoğlu MT, 2000. Türkiye Üniversite Tarihi. Ankara: Selvi Yayınları.

https://www.meb.gov.tr/milli -eğitim-bakanliğinin-kisa-tarihçesi/duyuru/8852. Erişim 03-01-2022

Jackson EL, Crawford DW, Godbey G, 1993. Negotiation of leisure constraints.

Jenkins JM, Pigram JJ, 2003. Encyclopedia of Leisure and Outdoor Recreation, Routledge: New York.

Kalfa S, 2017. Spor Bilimleri Ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Doyumu ve Serbest Zaman Doyumunun İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kanad HF, 1948. Pedagoji Tarihi. İstanbul: Millî EĞitim Basımevi.

Karaküçük S, 1991. Beden eğitimi öğretmenlerinin faaliyet alanları. Ankara: Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Yayınları.

Karaküçük S, Gürbüz B, 2007. Rekreasyon ve kent(li)leşme, Ankara: Gazi Kitabevi.

Karaküçük S, Gürbüz B, 2007. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD), XII (2007), 1: 3 – 10

Keskin Ö, 2015. Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Sakarya İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Kılıç A, 2021. Milli eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme eğilimleri ve rekreasyonel aktivitelere katılımına engel olan faktörlerin incelenmesi (Kars ili örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Türkiye Cumhuriyeti Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü,Kars.

Leitner MJ, Leitner SF, 2004. Leisure Enhancement. (Third Edition) New York. London: The Haworth Press, Oxford

Mannell RC, Kleiber DA, 1997. A Social Psychology of Leisure. State College: Venture Publishing, 48 p.

MEB, 1997. Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı. 27 Ağustos-2 Eylül 1995, Ankara.

MEB, 2007. Beden eğitimi dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Nakiboğlu C, Karakoç Ö, 2005. Öğretmenin sahip olması gereken dördüncü bilgi: Alan öğretimi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(1), 181-206.

Oğuzkan AF, 1981. Eğitim terimleri sözlüğü. Ankara: TDK.

Öksüz G, 2019. Eğitim fakültesi öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılım düzeylerinin incelenmesi (Balıkesir Üniversitesi Örneği). Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Özbek N, 2000. Türkiye'deki Yabancıların Öğrenim ve Öğretim Özgürlüğü. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.

Özdemir Ö, 2019. Büyük ölçekli fitness merkezi kullanıcılarının tatmininin, ilgilenim ve mutluluk düzeylerine etkisinin belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Öztaş İ, 2018. Farklı kurumlarda çalışan memurların serbest zaman doyum ve mutluluk düzeylerinin belirlenmesi (Kırıkkale ili örneği). Ağrı ibrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi. Ağrı.

Sabancı G, 2016. Selcuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğretim Elemanlarının Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımlarını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi

Yüksek Lisans Tezi.

Sevinç N, 1975. Ajan Okulları. İstanbul.

Sıvan A, Ruskın H, 2000. Leisure education, community development, and populations with special needs. Edited by: A. Sivan and H. Ruskin, CABI Publishing, New York, USA.

Smith HW, 1998. The 10 Natural laws Of Successful Time And Life Management Warner Books, Hayatı ve Zamanı Yönetmenin 10 Doğal Yasası, İkinci Basım. Çeviren: CELBİŞ A.,Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Şapçılar MC, Kalkan F, Büyükşalvarcı A, 2019. Akademisyenlerin rekreasyonel faaliyetlerekatılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi: turizm fakülteleri örneği. Uluslar arası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi, 5(7): 9-29.

Tamer K, Pulur A, 2001. Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri. Ankara: Kozan Ofset Matbaa.

Tan M, 1987. Eğitimde Fırsat Eğitliği. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt 20, sayı 1-2, s.245-259.

TED Halkla İlişkiler Birimi, 2003.Türk Eğitim Derneği Tarihçesi (broşür). Ankara.

Tekışık HH, 1998. Sekiz yıllık zorunlu ilköğretimde öğretmen sorunu ve çözüm önerileri. Çağdaş Eğitim Dergisi, 23(241), 1–8

Tekin A, 2009. Rekreasyon. Muğla, Ata Ofset matbaacılık Leisure And Recreation Managements. London: Cambridge University

Tezcan M, 1982. Sosyolojik açıdan boş zamanların değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, 232 s

Tolukan E, 2010. Özel Yetenekle İlgili Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Aktivitelere Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde

Tozlu N, 1991. Kültür ve Eğitim Tarihimizde Yabancı Okullar. Ankara: Akçağ Yayınları.

Türkmen İ, 1994. Yönetsel Zaman ve Yetki Devri Açısından Yönetimde Verimlilik-Ampirik Bir çalışma. Milli Produktivite Merkezi. Ankara

Vahapolu MH, 1990. Osmanlı'dan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okullar. istanbul.

Yetim A, 2000. Sosyoloji ve Spor. Ankara: Topkar Matbaacılık

Kır İ, 2007. Yüksek Öğretim Gençliğinin Boş Zaman Etkinlikleri: Ksü Örneği, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 17(2). 307-328

7. EKLER

Ek- A: Anket Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Değerli katılımcılar sizi "Devlet ve Özel Öğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Serbest Zaman Doyumu ve Rekreatif Etkinliklere Katılım Engellerinin İncelenmesi" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışma ile rekreatif amaçlı olarak devlet okullarında ve özel öğretim kurumlarında öğretmenlik yapan bireylerin rekreatif etkinliklere eğilim veri ve rekreatif etkinliklere yönelime engel olan faktörlerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Tamamen gönüllülük esasına dayanan bu çalışmada vereceğiniz bilgiler sadece bu çalışma için kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Çalışmanın amacına ulaşa bilmesi için anketörün/ araştırmacının size verdiği bilgi ve talimatlara uymanız, anket sorularını dikkatlice okumanız ve yeterli süreyi ayırmanız çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği açısından önemlidir. Size verilen anketi herhangi bir neden göstermeksizin doldurmadan geri verme hakkına sahipsiniz. Eğer araştırmanın verdiği bilgiler dışında bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya e-posta adresi ve Araştırma tamamlandığında sonuçlarla ilgili paylaşım isteğinizi lütfen araştırmacıya iletiniz. Araştırmamızda pandemi kuralları ile ilgili gerekli tüm tedbirleri alacağımızı beyan ederiz.

Yukarıda yer alan araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güvence verildi. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının :

Adı Soyadı : **Tarih :**
e-posta :

<u>Arşatırmacının :</u>

Adı Soyadı :

İmzası :

SERBEST ZAMAN DOYUM ÖLÇEĞİ

Değerli Katılımcılar,

Bu form, serbest zamana yönelik doyumlarınızı ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma sonuçları, yalnızca bu konudaki doyum düzeylerinizi belirlemek için kullanılacak, kişisel amaçlar için çalışma sonuçlarından yararlanılmayacaktır. Bu nedenle isim yazmanıza gerek yoktur. Yardım ve katkılarınız için teşekkür ederiz

	Her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuduktan sonra, buna ne derece katıldığınızı ya da katılmadığınızı ifadenin yanındaki kutucukları işaretleyerek belirtiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış hiçbir ifade bırakmayınız.	Neredeyse Hiç Doğru Değil	Nadiren Doğru	Bazen Doğru	Çoğu Kez Doğru	Neredeyse Her Zaman Doğru
1	Serbest zaman aktivitelerim bana çok ilginç gelir.					
2	Serbest zaman aktivitelerim kendime güvenmemi sağlar.					
3	Serbest zaman aktivitelerim bana başarı hissi verir.					
4	Serbest zaman aktivitelerimde birçok farklı beceri ve yeteneklerimi kullanırım.					
5	Serbest zaman aktivitelerim, etrafımdakiler hakkındaki bilgimi arttırır.					
6	Serbest zaman aktivitelerim, yeni şeyler deneme fırsatı sunar					
7	Serbest zaman aktivitelerim kendimi tanımama yardımcı olur.					
8	Serbest zaman aktivitelerim diğer insanlar hakkında bir şeyler öğrenmeme yardımcı olur					
9	Serbest zaman aktivitelerim sayesinde diğer insanlarla sosyal etkileşimde bulunurum.					
10	Serbest zaman aktivitelerim diğer insanlarla yakın ilişkiler kurmama yardım etmektedir					
11	Serbest zaman aktivitelerim sırasında tanıştığım insanlar arkadaş canlısıdır.					
12	Serbest zamanlarda, serbest zaman aktiviteleri yapmaktan çok zevk alan (hoşlanan) insanlarla ilişki kurarım.					
13	Serbest zaman aktivitelerim rahatlamama yardımcı olur					
14	Serbest zaman aktivitelerim stresimi hafifletmeye yardımcı olur					
15	Serbest zaman aktivitelerim, duygusal olarak iyi olmama katkıda bulunur					
16	Serbest zaman aktiviteleriyle kolayca meşgul olurum, çünkü onları yapmayı severim.					
17	Serbest zaman aktivitelerim fiziksel olarak zorlayıcıdır					
18	Fiziksel formumu geliştiren serbest zaman aktiviteleri yaparım.					
19	Beni fiziksel olarak yenileyen serbest zaman aktiviteleri yaparım.					
20	Serbest zaman aktivitelerim sağlıklı kalmama yardımcı olur.					
21	Serbest zaman aktivitelerimle meşgul olduğum yerler ya da alanlar ferah ve temizdir.					
22	Serbest zaman aktivitelerimle meşgul olduğum yerler ya da alanlar ilgi çekicidir.					
23	Serbest zaman aktivitelerimle meşgul olduğum yerler ya da alanlar güzeldir.					
24	Serbest zaman aktivitelerimle meşgul olduğum yerler ya da alanlar iyi dizayn edilmiştir.					

Boş Zaman Engelleri Ölçeği

	…… Sportif Rekreasyonel Etkinliklere Katılımımı Engellemektedir.	Kesinlikle Önemsiz	Önemsiz	Önemli	Çok Önemli
1	Aktivitelerin yorgunluk hissi vermesi				
2	Kendini yorgun hissetmek				
3	Sakatlanmaktan korkmak				
4	Sağlık problemleri				
5	Kendini güvende hissetmek				
6	Sosyal ortamlardan mutlu olmamak.				
7	Nerden öğreneceğini bilmemek.				
8	Nerde katılacağını bilmemek.				
9	Öğretecek kimsenin olmaması.				
10	Tesis donanımının yetersiz olması.				
11	Tesisin yetersiz olması.				
12	Tesisin kalabalık olması.				
13	Sunulan hizmeti beğenmemek.				
14	Eve yakın imkanların olmaması.				
15	Ulaşımın olmaması.				
16	Arabanın olmaması.				
17	Yeteri kadar paranın olmaması.				
18	Arkadaşlarımın zamanının olmaması.				
19	Beraber katılacak kimsenin olmaması.				
20	Arkadaşlarımın bu tür etkinliklere katılmaktan hoşlanmaması.				
21	İş/çalışma zamanının yoğun olması.				
22	Aile için zaman ayırmak zorunda olmak.				
23	Sosyal etkinlikler için zaman ayırmak zorunda olmak.				
24	Program zamanlarının uygun olmaması.				
25	Geçmişte bu tür etkinlikleri sevmemek.				
26	İlgili olmamak.				
27	Rutin programı bozmak istememek.				